

naš tednik

Bomba v Velikovcu - komu to služi?

V torek ob 16.57 uri popoldne je močna detonacija pretresla „mesto plebiscita“ Velikovce: bomba je raznesla velikovski muzej obrambnega boja. Muzej je bil odprt pred dvema letoma — isti dan kakor

Steinacherjev spomenik, katerega je ista usoda doletela kmalu pozneje. Ta atentat je prvič zahteval tudi ranjence: jugoslovanski državljani, 32-letni Luka Vidmar, je izgubil nogo ter je v ostalem v smrtni nevarnosti; 28-letna Mira Lorger (?) prav tako Jugoslovanka, je lažje poškodovana, prav tako kustos muzeja 61-letni Georg Karpf. Pred muzejem je ORF ravno vrtil film o volilnem boju. Nekaj minut pozneje na prizorišču: FPO-jevec Haider.

Žandarmerija in policija sta se osredotočili sprva na 19-letnega Karla Pečnika iz Podjune pri Globasnici. Priče so videli, da se je s svojim BMW-jem takoj po detonaciji peljal z neverjetno naglico skozi Velikovce, pozneje proti Celovcu. Pred deželno prestolnico je povzročil prometno nesrečo z ranjenimi. Teško straznega so ga prepeljali v bolnišnico, tam na psihiatrični oddelek. Bil je hudo vinjen ter v tem stanju po izjavah tistih, ki so ga stražili oziroma zasliševali, dejal, da je največji terorist. To je zadostovalo, da so ga nekateri pisici — tukaj predvsem socialistično glasilo — označili za atentatorja. Vendar v Podjuni si nihče tega ni mogel predstavljati. Saj so ga še kratko pred eksplozijo videli dirjati z avtomobilom v domačem kraju. Popoldan je praznoval narejeni izpit nekega prijatelja.

Je policija res od vsega začetka iskala storilce na vse strani? Eksekutiva to vsekakor zatrjuje. V sredo zjutraj pa se je javila neka priča — ki je NT znana —, ki je hotela v tej zadevi nekaj bistvenega izpovedati. Priča je šla na policijo v St. Rupprechter Straße. Pri žurnalni službi so ji povedali, da niso pristojni, ampak naj priča gre na sobo 28/29. Tudi tam menda niso bili pristojni — ter pričo poslali na deželno poveljništvo žandarmerije. Tam so priči povedali, da pristojni inšpektor ni tukaj ter naj priča pozneje še enkrat pride. Potem je imela priča dovolj. Zakon predvideva, da je vsak zastopnik varnostne oblasti primoran vzeti na znanje pričevanja.

Medtem je sodni mediciner izjavil, da je moral Vidmar v trenutku eksplozije čepeti pred bombo. Oba jugoslovanska državljana so nato aretirali. Podjunčan Pečnik pa je medtem — iztreznjen — preklical svoje izjave, ki jih je bil napravil v stanju vinjenosti. Vendar ga nameravajo obdržati v zaporu oziroma psihiatriji, dokler ne bo vse razčiščno. Vendar je policija namignila, da kot neposredni storilec ne pride v poštev. Dr. Grilc je prevzel njegovo zastopstvo.

Predsednik NSKS je v prvi izjavi dejal, da bomba v tem trenutku (Dalje na 8. strani)

LETO XXXI. — Štev. 38 20. septembra 1979 Cena 4.— šil. (5 din)
Poštnina plačana v gotovini Celovec P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Akcija „kritični Avstrijci podpirajo KEL“

Na tiskovni konferenci danes, četrtek, je Koroška Enotna lista predstavila komite oseb „Demokratični Avstrijci za KEL“. Akoravno teče akcija šele zelo kratko časa, prihaja vedno več podporniških izjav na naslov KEL. Kakor je namen Koroške Enotne liste, naj bi bila KEL gibanje — preko dneva volitev in preko koroških meja ter naj bi bila odprta vsem dobrohotnim Avstrijcem. Prvi vmesni rezultat podporniških izjav kaže, da je KEL na pravi poti — saj prihajajo izjave „demokratični Avstrijci za KEL“ iz vseh avstrijskih zveznih dežel. Že med prvimi podpisi je bilo nekaj prominentnih imen: dunajska umetnica Angelika Kaufmann, gledališki ravnatelj Kurt Kahl, televizijski avtor Hermann Langbein, politolog Arno Tausch, znani pisatelj Gernot Wolfgruber in drugi. V naslednjem prva lista podpornikov gibanja KEL:

Dr. Klaus AMANN, univ. as., Celovec; Gerda AMBROS, Celovec; dr. Georg BECKER, Dunaj; dr. Herbert BERGER, Dunaj; dr. Ulf BIRBAUMER, univ. as., Dunaj; Dietmar BRENNER, Neunkirchen; dipl. inž. Wolfgang BRUNBAUER, arhitekt, Dunaj; Norbert CENCIG, Velikovce; dipl. trg. dr. Anica DORALT, Dunaj; dr. Bernhard DOPPLER, univ. as., Celovec; Ernst DRASTIL, Dunaj; Elfriede DRIEFER, Dunaj; Johannes EICHINGER, Dunaj; Erich EISELSBERG, Dunaj; Maria EISELSBERG, Dunaj; Gerhard ELSIGAN, Linz; Leopold EPPICH, Gradec; Elisabeth ERNST, Dunaj; Gustav ERNST, Dunaj; Volker ERTL, Gradec; Hannes FRIEDL, Salzburg; Alexander FÜRST, Dunaj; Lieselotte GEPPL, Dunaj; Helga GRUBER, Dunaj; Karl Hans HEINZ, Dunaj; Norbert HOFMANN, Dunaj; Kurt KAHL, Dunaj; Angelika KAUFMANN, Dunaj; Johann KIENESBERGER, Traunkirchen; Walter KLAPPACHER, Salzburg; Wolfgang KOCH, Celovec; Leo KOLLER, Dunaj; Margaretha KOPEINIG, Dunaj; Elke KREMSER, Salzburg; Margarete LANG, Dunaj; Hermann LANGBEIN, Dunaj; Emilia LEITNER, Celovec; Adolf LÖHNERT, Leoben; Monika LOMBARD, Dunaj; Ernst LÖSCHENKOHL, Kappel/Kr.; dr. Josef LUKAN, AHS-učitelj, Borovlje; Dietlind MACHER, Schauspielerin; F. MANG, Dunaj; dr. Manfred MÜLLER, Dunaj; Heinz OLSCHIEWSKI, Celovec; Rolf OLSCHIEWSKI, Celovec; Hanzi OMAN, Dunaj; Gottfried PERCHTOLD, Wels; Dietmar PICKL, Celovec; Kathrin PICKL, Celovec; Elfriede PIROLT, Dunaj; Josef PUMBERGER, Eberschwang; inž. Erich REBASSO, Celovec; dr. Edith REINER, Dunaj; Reinhard REICH, Celovec; mag. Michael REINPRECHT, Dunaj; Klaus RITZBERGER, Dunaj; Judith RUSCH, Dunaj; Heide SAXER, Celovec; dr. Franz SEI-

BERT, Steyregg; Charlotte SEIDL, Maria-Schutz/Semmering; Johannes SEITNER, Dunaj; Walter SIHORSCH, Dunaj; Eberhard STEINACKER, Landeck; Reinhard STÖGER, Neusiedl/See; dr. Arno TAUSCH, Innsbruck; Brigitte VANA, Dunaj; dr. Heinrich VANA, Dunaj; Del VEDERNJAK, Dobrla vas; Vladimir WAKOUNIG, Salz-

burg; Irene WILLROIDER, Thalgau; Walter WINKLER, Dunaj; Gernot WOLFGRUBER, Schriftsteller, Dunaj; Ivan ŽIVKOVIČ, Linz.

Pripomniti je treba, da je KEL razposlala vabila za podporo le določenemu krogu nemškogovorečih Avstrijcev.

V središču prejšnje tiskovne konference, o kateri smo že na kratko

Rozasko žegnanje zadnje nedelje pri Sv. Hemi nad Globasnico: kakor vsako leto je prihrumelo tja nekaj tisoč obiskovalcev. Tudi vodilni politiki so se pomešali med romarje — volitve so pred durmi. Predvsem ÖVP s Knafiom na čelu je hotela nagovoriti volilce. Vendar, Deutschmann in Uster so stali le bolj osamljeni. Ne veliko bolje se je godilo SPÖ; tudi tam je ostala funkcionska četvorica sama zase in izolirana. KEL se je godilo že bolje: okoli kandidatov Karla Smolleja ter Matevža Grilca je bila pod lipo velika gneča. Še bolj pa je KEL obrnila pozornost nase, ko so zbrani pod lipo dobro uro prepevali slovenske pesmi. To bi radi znali tudi drugi...

Sploh se stopnjuje navdušenje nad kandidaturom KEL od dneva do dneva. Je morda vladala v začetku zaradi neizglednosti še ponekod skepsa, spremlja kandidate KEL pri njihovih hišnih obiskih val simpatij, odobravanja in pripravljenosti se angažirati.

Povsod navdušenje za KEL: termini krajevnih sestankov

Kotmara vas (pri Mežnarju): nedelja, 23. 9., ob 19.30, dr. Saxer, F. Warasch; Rožek (pri Postranjaku): nedelja, 23. 9., ob 9.00, K. Smolle, Warasch; Radiše (pri Taverju): ponedeljek, 24. 9., ob 19.30, dr. Grilc, dr. Saxer; KDZ-klub Celovec: torek, 25. 9., ob 19.30, dr. Saxer; Škocijan (pri Lucu v Veselah): torek, 23. 9., ob 19.30, Smolle, dr. Grilc; Šentjakob (Narodni dom): sredi, 26. 9., ob 20.00, dr. Apovnik, dr. Grilc; Bilčovs (Seher v Velinji vasi): sredi, 26. 9., ob 19.30, Smolle, dr. Saxer; Celovec (Volkskellerstüberl): četrtek, 27. 9., ob 19.30, Smolle, dr. Saxer; Žitara vas (pri Sternu v Stari vasi): četrtek, 27. 9., ob 19.30, dr. Apovnik; Slovenji Plajberk (gostilna Folt): četrtek, 27. 9., ob 19.30, dr. Grilc; Sele (farna dvorana): petek, 28. 9., ob

20.00, dr. Saxer, dr. Grilc; Hodiše in Škofiče (pri Sabotniku na Rodi): petek, 28. 9., ob 19.30, Smolle; Obirsko (pri Kovaču): sobota, 29. 9., ob 19.00, dr. Apovnik, prof. Wakounig; Loče in Bekštanj (pri Pušniku v Ratenčah): sobota, 29. 9., ob 19.30, Smolle; Pliberk (pri Schwarzlu): sobota, 29. 9., ob 19.30, dr. Saxer, dr. Grilc; Žvabek (v posojilnici): nedelja, 30. 9., ob 9.00, Smolle, dr. Saxer, dr. Grilc; Dobrla vas (v Kulturnem domu): nedelja, 30. 9., ob 14.30, Smolle, dr. Saxer, dr. Grilc; Globasnica (pri Soštarju): nedelja, 30. 9., ob 20.00, Smolle, dr. Saxer, dr. Grilc; Šmarjeta v Rožu (Camping „Rož“ v Kočuhji): ponedeljek, 1. 10., ob 19.30, Smolle, dr. Apovnik; KDZ-klub Celovec: torek, 2. 10., ob 19.30, Smolle; Železna Kapla (hotel Obir): četrtek, 4. 10., ob 19.00, Smolle, dr. Grilc.

poročali v zadnji številki NT, so bila poleg predstavitve kandidatne liste predvsem gospodarska vprašanja. KEL je predstavila svoj dvojezični gospodarski papir „Carintischer Herbst — koroška jesen“. Ta papir je obdeloval gospodarski sosvet KEL, v katerem niso le koroški Slovenci, temveč tudi prijateljsko naklonjeni nemškogovoreči strokovnjaki, med drugim rojeni Korošec dr. Kurt Traar. Karel Smolle je dejal, da je določenim vplivnim krogom kar prav, da ima južna Koroška pečat nesigurnosti. Ta predsodek služi kot izgovor, zakaj v ta kraj ne postavljajo tovarn. Hkrati pa služi ta „nesigurnost“ kot sredstvo za pritisk na koroške Slovence, češ: če bi se Slovenci mirno zadržali — torej asimilirali — potem v prihodnje ne bi bilo več nesigurnosti ter bi se tovarne le naselile.

Smolle je nadalje dejal, naj bi se na južnem Koroškem postavila na noge lastna zmožna industrija pohištva — s pomočjo združniškega sodelovanja posameznih mizarjev. S tem bi surovino mogli v lastni deželi požlahtniti ter ne bi bilo treba uvažati dragega pohištva iz inozemstva. KEL se nadalje priznava h gospodarskemu sodelovanju s sosednjimi državami. Te možnosti se trenutno ne izrabljajo: Koroška leži v uvozni statistiki Slovenije samo na 6. mestu avstrijskih dežel — kljub neposredni sosesčini. V ta namen je zahteval tudi „accordino“. Koroški centralni prostor je prav tako problematičen, saj bo še v naprej „zasigural“ pendlerstvo. Smolle: Ureditev z več manjšimi centri bi bila boljša.

Na kongresu FUENS (glej tudi str. 2) je strokovnjak za manjšinska vprašanja dr. Theodor Veiter zavzel stališče h koroškemu trenutku. Nekaj izvlečkov:

Leider haben die Durchführungsverordnungen und zum Teil auch schon das Volksgrup-

Weiter: na Koroškem nerešeno

pengesetz selbst den Inhalt von § 1 des Gesetzes wieder weitgehend abgeschwächt, da z. B. zweisprachige Ortstafeln in Kärnten — nur für Kärnten ergingen Durchführungsverordnungen — erst bei Vorhandensein von 25% slowenischsprachiger (im Burgenland kroatischsprachiger) Bevölkerung anzubringen sind, was zu einem Boykott der „geheimen Ermittlung der Muttersprache“ sowohl

in Kärnten wie in den Kroatendörfern des Burgenlandes geführt hat. Daher gibt es auch so gut wie keine zweisprachigen Ortstafeln in Kärnten (43).

Obwohl eine eigene Kommission beim Bundeskanzler in Wien 1973—1975 sich sehr ernsthaft um eine Lösung der sehr

brennenden Kärntner Slowenfrage bemühte (44), ging der Gesetz- und Ordnungsgeber andere Wege, sodaß von den sehr minderheitenfreundlichen Arbeitsergebnissen der Kommission nur wenig übrigblieb. Für Kärnten hat sich daher in der Praxis gegenüber der früher bestanden Diskriminierung der slowenischen Volksgruppe nur wenig gebessert. Das Problem ist nach wie vor ungelöst.

27. kongres FUEV na Danskem

Na povabilo nemške narodne skupnosti na Danskem je Federativna unija evropskih narodnih skupnosti (FUENS) priredila v mestu Apenrade/Aabenraa (Nord-Schleswig) svoj 27. kongres. Vabilu unije, ki obstaja že skoraj trideset let, se je odzvalo skoraj sto zastopnikov raznih evropskih narodnih skupnosti, ki so se posebno bavili s trenutnim položajem narodnih skupnosti ter z vlogo, ki jo bodo evropske manjšine mogle igrati pri gradnji „evropske skupnosti“.

Nemška narodna skupnost na Danskem je kot gostitelj pripravila obširen okvirni program, ki je partnerjem FUEV nudil priložnost za študij vzorno urejenega položaja nemške manjšine ter dobrega sožitja med Nemci in Danci. Že leta 1967 se je vršilo podobno srečanje v Apenradu, kjer so bila sprejeta tudi načela za pravo narodnih skupnosti. Narodne skupnosti v Avstriji so zastopali Stephan Emeric (Hrvatsko kulturno društvo u Gradiscu), Jurica Czenar iz Gradščanskega (kot predsednik mladinske komisije FUENS) ter Herbert Seher, član predsedstva Narodnega sveta koroških Slovencev.

Predsednik FUEV dr. Karl Mitterdorfer iz Južne Tirolske, je v svojem pozdravnem govoru podčrtal, da se FUENS posebno zavzema za to, da bo lahko sodelovala pri gradnji oziroma integraciji v Evropsko skupnost. Po mnenju predsedstva naj bi to bila ena izmed glavnih nalog FUENS. Poleg tega pa je dr. Mitterdorfer posebno opozoril na velike napore FUENS, da bi projekt za mednarodno pravo narodnih skupnosti zaslužil še več razumevanja in tako našel pot k uredništvu. Predsednik FUENS je med drugim tudi predlagal, da naj bi FUENS navezala konkretne stike z direktno izvoljenim parlamentom Evropske skupnosti ter mogla dobiti status opazovalca v Evropskem svetu (Europarat).

GENERACIJSKI KONFLIKT V FUENS?

Glavni odbor je v četrtek zvečer zasedal v knjižnici nemške manjšine ter med drugim izvolil pred-

sedstvo, razpravljal o poročilih osrednjega tajništva tajnika Olafa Meinhardta in mladinske komisije. Do vročih diskusij je prišlo med člani mladinske komisije in mlajšimi zastopniki nekaterih manjšin na eni strani ter članom predsedstva oziroma zastopnikov drugih organizacij (v glavnem zastopnikov Sudetskih Nemcev) na drugi strani. Spor se je razvil ob diskusiji poročila predsednika mladinske

komisije Jurice Czenar, ki je prebral vsebino resolucij in zahtev komisije, ki jih je naslovila na zadnjem zasedanju avstrijskemu kanclerju Kreiskemu, predsedniku Kirchschrägerju ter deželnemu glavarju Wagnerju. Mladinska komisija FUENS je opozorila na politične procese proti slovenskim aktivistom in na določila avstrijske državne pogodbe glede prepovedi protimanjšinskega delovanja (kon-

kretno Kärntner Heimatdiensta). V odgovorih vseh treh politikov nobeden ni videl potrebnosti po prepovedi takih organizacij. Medtem ko so mlajši zastopniki zagovarjali tako postopanje (ker so pač prizadeti tudi mladinci-aktivisti), so nasprotniki argumentirali s tem, da so to politične ekstratere in zagrozili z likvidacijo mladinske komisije. Rešitev spora je bila končno le preložena na naslednjo sejo glavnega odbora.

Glavni odbor je tudi izvolil novega podpredsednika (enega izmed štirih podpredsednikov) in sicer Ernsta Meyerja, pripadnika danske narodne skupnosti v Schleswig-Holsteinu, namesto Jesa Schmidta, Nemca iz Danskega, ki je pred kratkim umrl. Ostalo predsedstvo — dr. Mitterdorfer, predsednik, dr. Reginald Vospernik, Pierre Lemoine (Bretonec) in Eitelredo Pascolo (Furlan) podpredsedniki — so bili soglasno potrjeni.

DR. VEITER: NARODNA SKUPNOST, NE MANJŠINA!

Poleg referata bivšega predsednika dežele Schleswig-Holstein, Kai-Uwe von Hassla, ki se je posebno zavzel za kontaktni komite med Evropskim parlamentom in zastopniki narodnih skupnosti, v katerem bi le-te mogle predlagati svoje zahteve, je vzbudilo predavanje avstrijskega eksperta za mednarodno pravo narodnostnih skupnosti, dr. Theodorja Veiterja, največ pozornosti.

Veiter je razpravljal o pravnem položaju narodnih skupnosti ter jezikovnih skupin v letu 1979 in uvodoma kot posebno pozitivno ocenil dejstvo, da se je pravni položaj nekaterih manjšin izboljšal, kljub temu pa nima še upravičenih upov, da se bo položaj v svetovnem merilu znatno izboljšal. Odprte stare rane v Evropi (Irska, Baski) imajo že še bolj nevarne konkurente: v izvenevropskem prostoru, zlasti v Južni Afriki, Jugo-zapadni Afriki in na Bližnjem vzhodu. Največja nevarnost za pozitivni razvoj, je dejal dr. Veiter, ki je ravno izdal knjigo o pravnem položaju narodnih skupnosti v Avstriji, je „Genocid durch Unterwanderung“. Z ozirom na načela manjšinske zaščite pa je ugotovil, da ni važno,

(Dalje na 4. strani)

ZSO o otroških vrtcih

Kako malo smo se sploh vsi zavedali pomena otroškega varstva ali otroških vrtcev je razsvetlil mali, a tipičen detajlček predavanja dr. Christoph Lechnerja, ki je predaval prejšnji petek o „Koroškem deželnem zakonu o otroškem varstvu“ v hotelu Korotan v Sekiri. „Zakon“, tako predavatelj, „se od leta 1872 (!) ni bistveno spremenil“. Kljub marsikaterim spoznanjem na področju predšolske vzgoje, ugotavljanjem strokovnjakov, da je za razvoj otroka velikega pomena prav obisk otroškega vrtca, se je celotna družba kaj mačehovsko ponašala do tega področja otroške pedagogike. In, bodimo si odkriti, tudi mi sami smo kaj dolgo potrebovali, da smo se dokopali do teh spoznanj. V zavesti, da mimo pedagoških vzrokov obstajajo še krepki narodnostni momenti — z načrtno germanizacijo v predšolski dobi se zatre že v mladih letih normalni razvoj slovenskega otroka — so storile šolske sestre v Šentpetru prvi korak. Sledila sta vrtca v Celovcu in Šentprimožu.

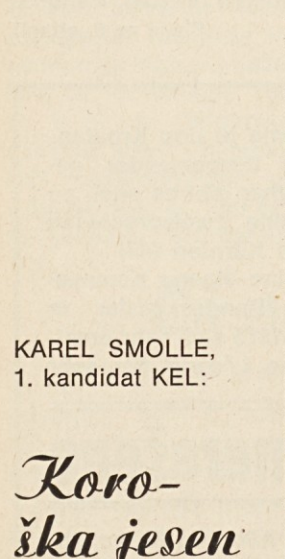
Vsled tega predavanja dr. Lechnerja nikakor ni manjkala aktualnost, njegovo predavanje se je združilo v tematsko celoto z razmišljanji šolskega inšpektorja vlad. svet. Rudija Vouka o problematiki dvojezičnega šolstva. Medtem ko se je slednji omejil na prikaz zakonskega stanja in utemeljeno argumentiral, da so veliko zakrivile tudi centralne organizacije, je šel re-

ferent z Dunaja tudi dlje in ob konkretnih primerih orisal možnosti nadaljnje samopomoči, ki bo kot kaže, še vnaprej edini izhod iz ozračja nestrpnosti, ko pač za slovenskega otroka ni mesta v javnih otroških vrtcih. Za to stanje pa nosi vso težo odgovornosti deželna vlada, v njeno kompetenco spada otroško varstvo. Tudi tega ne gre pozabiti, ko v zadnjih dneh letajo v hiše prospekti, v katerih SPÖ sramežljivo ugotavlja, da so vprašanja manjšine zadeva zvezne vlade.

Za nasilno germanizacijo in motnje razvoja otrok, ki prihajajo iz slovenskih družin v vsenemški otroški vrtci, je odgovoren tudi deželni glavar Wagner, ki se v pismu svojim „cenjenim somišljenikom“ šopiri, da mu je uspelo v manjšinski politiki najti „formulo sožitja“. Vprašam se le, s kom je našel to sožitje? Ali pa izgleda ta formula tako, da morajo v našem primeru slovenski starši graditi za svoje otroke svoj otroški vrtci, preko davkov pa zdrževati še javnega?

Takim predavanjem, kot so bila petkova, je želeli večja publika. „Komunalnopolitičnemu odboru“ ZSO, ki je bil prireditelj sestanka, gre vse priznanje za iniciativo, vendar bi prišlo morda več ljudi, če bi se vabilo objavilo tudi v obeh slovenskih tednikih. Tako je le okroglih 30 poslušalcev sledilo predavateljskemu. B. S.

tednikov komentar - tednikov komentar - tednikov komentar - tednikov kome

KAREL SMOLLE,
1. kandidat KEL:

Koroška jesen

„Koroška brezposelnost je pač sezonska, ki je ne moremo in nočemo spremeniti“, te cinične stavke smo pred kratkim brali v nekem dunajskem časopisu. Prav manjšina je doslej čula že dovolj ciničnih besed, da nas tudi take izjave ne presenečajo več. Novo pa je, da jih tokrat čujemo iz ust voditelja stranke, ki si lasti pravico zastopstva koroških delojemalcev. Tokrat je deželni glavar Wagner povedal samo to, kar potrjuje raziskava gospodarskega sveta KEL. Pravzaprav ni bilo sploh nepotrebno, da bi zabeležili izjave, če tokrat ne bi Wagner v vsej njemu slastni odkritosti tudi priznal, da mu je brezposelnost navsezadnje deseta briga.

Pa tudi to, da je brezposelnost le sezonska, ne bo čisto

držalo. Zanimivo bi bilo zvedeti, kako si Wagner tolmači dejstvo, da tudi po uradnih statistikah Koroška v poletnih mesecih prekaša avstrijsko poprečje, najhuje pa je prav v občini Velikovec. Pri tem si je treba priklicati v spomin, da uradna statistika zajame le del brezposelnih, namreč samo tiste, ki so javljeni pri delovnem uradu in prejemaajo podporo za brezposelne.

Kako pa se godi tistim, ki imajo svoje delovno mesto? Če stanujejo na južnem Koroškem ali pa na kakšnem drugem obrobem področju Koroške, potem je zelo verjetno, da morajo imeti precej poti za sabo, preden pridejo na svoje delovno mesto.

Če izzamemo nekaj osrednjih občin na južnem Koroškem, mora v vseh ostalih občinah ena do dve tretjini zaposlenih hoditi na delo izven občine, v kateri prebivajo.

Politiki v naši deželi pa menijo, da se to od delavcev lahko zahteva. Mi menimo, da je ustrezna le razdalja za deželnega glavarja Wagnerja med njegovo vilo v Vetrinju in deželno vlado, ne pa razdalje, ki znašajo dvajset, trideset in več kilometrov. Pred približno enim letom, ko je celo koroške deželne oblasti obšel strah zaradi njihove politike zaposljevanja, takrat ko je koroška deželna vlada razglasila, da je treba za opuščeni rudnik v Hüttenbergu hitro, odločno in dosledno priskrbeti nadomestni obrat, in je vse to končno privedlo le do raziskovalnega oddelka pri firmi Treibacher Werke, je prišel nekak pragmatični „dobrotnik“ v „rdečem dvoru“ na veličastno idejo, da se uvede anatolski ekspres na Dunaj, ki je dobil blagovžno ime „Schnupperzug“ („povohaj Dunaj“).

Tu so torej sedeli naši delavci iz Koroške in so povohali v razmere delavcev na Dunaju. Smeli so ugotoviti, kako različne so v primerjavi s Koroško in pa koliko je višji zaslužek „tam zunaj na Dunaju“.

Raziskava socialnega ministrstva iz leta 1975 je pokazala, da lahko zidar v južni Avstriji računa z bruto tedensko plačo v znesku 1400.— šil., na Dunaju pa 1800.— šil. Razlika po tem takem na mesec znaša 1600.— šil. in v enem letu...? K temu je treba še prišteti, da so na Dunaju zidarji skoraj celo leto polno zaposleni, naši zidarji pa se morajo pozimi zadovoljiti s podporo za brezposelne. Taka razlika v znesku tristo do štiristo šilingov na mesec se je dala ugotoviti tudi pri drugih poklicih, kot so to tesarji, mizarji, avtomehaniki, itd.

In še en nov podatek iz leta 1977 lahko pomaga karakterizirati nizko raven plač na Koroškem: po statistiki Koroške pokrajinske bolniške blagajne o višini plač zasluži 50% delojemalcev na Koroškem manj kot 8000.— šil. bruto na mesec. In to ob času, ko avstrijski industrijski delavec prejme skoraj 11.000.— šil. neto na mesec.

Cinična igra koroških politikov, predvsem pa politika koroške socialistične stranke je v tem, da se poigravajo z naivnostjo Korošcev, ko razglašajo, da je na Koroškem vse v redu. Špekulirajo s tem, da brezposelni molčijo in se svojega položaja sramujejo, ker se pri nas brezposelnost še vedno ocenjuje kot lasten neuspeh, in s tem, da so drugi veseli, da imajo sploh kakršno koli delo.

Toda roko na srce: ali gre res vsem boljše? Prav gotovo bolje kot v petdesetih letih in gotovo gre našim politikom bolje kot kdaj koli prej, saj ni redko, da prejemaajo dve plači, eno za antišambiranje na Dunaju in reprezentiranje na Koroškem in drugo za truda polna leta kot uradniki — in vse to z davčnimi oprostitvami ali olajšavami.

Kako se že glasi znana pesem nemškega pevca Reinharda Meyja: „Na svetu ne more biti lepšega kot postati politik, potem lahko človek potihoma spravi svoje kovčke na varno“.

Iz drugih časopisov:

Dr. Werner Kunzenmann, präsent:

Fremde in der Heimat oder privilegierte Minderheit?

Eine liebliche Gegend, durchsetzt mit Seen — trinkwasserklar und angenehm warm —, dazu überfüllte Pensionen, darüber ein strahlender Himmel — eine Bilderbuchlandschaft! — Die heile Welt? — Wer in Südkärnten ein bißchen hineinhört in Gespräche an Wirtshaustischen und an Tankstellen, wer mit einem Bauern am Feldrand oder mit einem Einwohner im Fremdenverkehrstrubel behutsam ins Gespräch kommt, muß feststellen: noch immer wird dieser Landstrich von einem schwellenden Konflikt heimgesucht; fühlen sich hier Menschen nicht frei von Furcht, stehen in innerer Zurückhaltung gegenüber ihrem Land.

In welcher geistig-seelischen Verfassung sind die Slowenisch-Kärntner, nachdem die Politiker das ethnische Problem in Südkärnten als gelöst betrachten und der „Ruf der Heimat“, das Organ des „Kärntner Heimatdienstes“, nicht müde wird zu behaupten, die Slowenisch-Kärntner seien ja schon eine überprivilegierte Minderheit? Trotz seinem überlaufenen Klagenfurter „Minimundus“, seinen Europa-Gemeinden und der Arge Süd besitzt das Bundesland Kärnten ein psychologisches Phänomen, das wie ein Relikt aus der NS-Aera anmutet: Die Slowenisch-Kärntner werden von gewissen Kreisen Kärntens systematisch diskriminiert, der „Slowenisierung“ verdächtigt, der „Eindringlinge betrachtet oder einfach dem „Titokommunismus“ aufgerechnet.

Dabei müßten nicht nur die Kärntner, sondern alle Österreicher ein schlechtes Gewissen haben; denn Kärnten mit seinen Slowenisch-Kärntnern stellt das spiegelverkehrte Bild des Verhältnisses der Südtiroler zu Österreich dar: Die Südtiroler — wie die Slowenisch-Kärntner — sind dem starken gesellschaftlichen Druck des (italienischen) Mehrheitsvolkes ausgesetzt; Österreich als Schutzmacht vertritt die Rechte der Südtiroler, fördert Kindergärten und Büchereien in Südtirol usw. Doch was für Südtirol gilt, darf in Kärnten nicht wahr sein...

Der KHD erzeugt so in seinen Publikationen und Versammlungen permanent das Feindbild von der drohenden „Slowenisierung“ Kärntens. Wird irgendwo ein slowenischer Privatkinder-garten (!) errichtet, wird das Ereignis als neuer slowenischer Expansionsversuch und als Verschwörung von österreichischen Steuergeldern bezeichnet. Als im Zuge der Wirtschaftsexpansion

(Dalje na 8. strani)

Volksguppe politisch und sozial überleben, ohne ihre nationale Identität gezwungenermaßen aufgeben zu müssen, braucht sie ihre eigene politische Vertretung in Kärnten. Die Wahlempfehlung des Zentralverbandes, jeder könne jene Partei wählen, die er wolle, dürfte daher nicht der richtige Weg sein, denn dies führt zu einer teilweisen Aufsplitterung der demokratischen Kräfte auf jene etablierten politischen Gewalten, in denen Slowenen nur dann politisch eine Rolle spielen können, wenn sie möglichst nicht merken lassen, daß sie es sind.

Ein eigenständiges Auftreten der Volksguppe in offiziellen politi-

Verbesserung der sozialen und wirtschaftlichen Situation in einem der unterentwickeltesten Gebiete Österreichs.

KANDIDATUR FÜR EINE ALTERNATIVE

Weil mit dieser demokratischen Zusammenarbeit im Bereich der politischen Öffentlichkeit irgendwann ein Anfang gemacht werden muß, habe ich mich entschlossen, als deutschsprachiger Kärntner auf der Liste der KEL zu kandidieren. Dieser Schritt ergab sich letztlich als logische Folge aus meinem bisherigen Engagement für die Verständigung der Volksgruppen gegen jene Kräfte, die dies permanent zu verhindern versuchen; in diesem Zusammenhang arbeite ich seit Jahren in der „Aktion Kärntner Christen für die Verständigung der Volksgruppen“ und im „Solidaritätskomitee für die Rechte der Minderheiten“ mit. Dabei habe ich die Erfahrung gemacht, wie langwierig und schwierig es für informelle Organisationen es ist, wenigstens kleine Fortschritte zu erzielen; gerade von hier aus sind aber immer wieder Vorschläge, Versuche, Initiativen ausgegangen, die auf eine demokratische Lösung des Volksgruppenproblems und auf eine Beseitigung des nationalen Drucks in Politik und Propaganda zielten. Diese Alternativen gegen die politische Gewalt der Dreiparteien-Einheit, gegen die Dreiparteien-Gewalt des KHD und für die demokratische Basis in unserem Land brauchen eine offizielle politische Basis, damit sie die ihnen zukommende Wirkung haben können.

Das Grundsatzpapier und das Programm der KEL sind auf eine solche Alternative ausgerichtet, die in Zusammenarbeit mit den demokratischen Kräften aus dem deutschsprachigen Bereich erarbeitet und verwirklicht werden sollen. Freilich wird dies keine leichte Aufgabe sein. Durch die neue Landtagswahlordnung hat man den Slowenen vorerst die Chance außerordentlich erschwert, niemals durch einen Abgeordneten im Landtag vertreten zu sein. Dazu kommt, daß sich die KEL sehr spät entschlossen hat, zu kandidieren und mit ihrem Programm an die Öffentlichkeit zu treten. Eine weitere Belastung ist die Tatsache, daß der Zentralverband nicht mitzieht. So liegen die Chancen zunächst vor allem in einer langfristig angelegten politischen Arbeit, die allein der Öffentlichkeit demonstrieren kann, wieweit die KEL mit den geplanten Alternativen ernst machen will. Im Interesse dieser Arbeit muß dabei auf eine Zusammenarbeit mit dem Zentralverband hingearbeitet werden.

UNTER DER OBERFLÄCHE

Die Chancen, das Interesse und die Mitarbeit demokratisch gesinnter deutschsprachiger Kärntner zu finden, stehen dabei nicht schlecht. Denn neben jenen Menschen aus

dem evangelischen, katholischen und kommunistischen Bereich sowie aus der sozialistischen Jugend, die sich schon seit Jahren für die Minderheit einsetzen, gibt es — wie man sich in persönlichen Gesprächen überzeugen kann — viele in Kärnten, die sich ein Ende der nationalen Propaganda herbeiwünschen. Freilich tritt die öffentlich nicht in Erscheinung: Denn erstens wird ihnen gewöhnlich die Öffentlichkeit verweigert, zweitens scheuen sie sich selber davor und sind meist nur unter vier Augen bereit, zu sagen, was sie denken. Mit Recht: sie müssen Konsequenzen fürchten; für niemand ist es angenehm, vom KHD in dessen charakteristischer Sprache angegriffen zu werden; und die Angst vor eventuellen beruflichen oder privaten gesellschaftlichen Folgen ist ebenso groß wie begründet. Aber es gibt diese Demokraten in beträchtlicher Zahl, die im Interesse eines friedlichen und fruchtbaren Zusammenlebens zweier gleichberechtigter Volksteile daran interessiert sind, daß sich die Kärntner Slowenen dort daheim fühlen können, wo sie daheim sind. Diese Menschen leiden unter dem, was in Kärnten geschieht: unter der Belastung der Kärntner Traditionspflege durch Völkerhaß, unter der Verfälschung historischer Ereignisse zum Zweck nationaler Rechtfertigungs-Geschichtsschreibung, unter der zerstörten und zerstörenden Sprache des ideologischen Volkstumskampfes.

Angesichts der ständigen Niederhaltung der Stimme der Vernunft und der Versöhnung ist es wichtig, allmählich eine Gegenöffentlichkeit aufzubauen, in der die Menschen nicht aufgestachelt und verhetzt, sondern in sachlicher Form über die wirklichen Verhältnisse im Zusammenhang mit der Volkstumsfrage informiert werden. Ohne intensive und fundierte Öffentlichkeitsarbeit ist in der derzeitigen massenmedialen Landschaft ein Fortschritt zu einer vernünftigen und positiven Politik kaum zu erreichen.

ARBEIT AN DER BASIS

Die Alternative ist natürlich nicht nur vernünftige Öffentlichkeitsarbeit, die die Menschen zum kritischen und produktiven Denken anregt, sondern in erster Linie die substantielle Arbeit an der Basis mit den Leuten. Wieviel im wirtschaftlichen und sozialen Leben, im Kindergarten- und Schulwesen, aber auch im Bereich der öffentlichen Meinungsbildung zu leisten sein wird, braucht hier nicht eigens ausgeführt zu werden. Hinausgehen zu den Leuten, ihre Schwierigkeiten anhören und bearbeiten und daraus konkrete Planungen ableiten und politische Maßnahmen setzen — wenn den Mitarbeitern der KEL das gelingt, dann kann sie zu einer politischen Alternative in Kärnten werden.

Dr. Robert Saxer je govoril 1977 na demonstraciji v Škocijanu

tet gelassen — die Oktoberarena/Oktobrski tabor als Alternativ-Veranstaltung zu den offiziellen unter dem Einfluß des KHD stehenden 10.-Oktober-Feiern. Die kommenden Landtagswahlen haben weiters den Rat der Kärntner Slowenen zur neuerlichen Kandidatur der Kärntner Einheitsliste und auch den Zentralverband zu verstärkter politischer Tätigkeit veranlaßt.

HILFE UND SELBSTHILFE

Die Erfahrungen der letzten Jahre haben gezeigt, daß die slowenische Volksguppe von den politisch herrschenden Kräften in Kärnten kein Verständnis für ihre Lage und keine Unterstützung zu erwarten hat, auch wenn dies durch schöne Worte von Verständigung einfach wegzudiskutieren versucht wird. Will die slowenische

schen Strukturen ist außerdem die Voraussetzung dafür, daß jene deutschsprachigen Kärntner, die den Abbau der Demokratie im Land mit seinen politischen und sozialen Folgen mit Sorge beobachten und das Bedürfnis nach einer politischen Alternative haben, die ihnen die drei Landtagsparteien nicht bieten wollen. Die KEL braucht diese demokratische Unterstützung aus dem deutschsprachigen Bereich, damit allmählich Strukturen der Zusammenarbeit und Verständigung aufgebaut werden können; dies kann nicht nur dazu dienen, der slowenischen Volksguppe aus dem nationalen Ghetto herauszuhelfen, in das sie durch jahrzehntelange Propaganda gedrängt wurde und in dem sie nicht leben will, sondern es bildet auch die Grundlage für den Aufbau von mehr Demokratie und für Maßnahmen zur

Prof. Dr. Robert Saxer

geboren 1939 in Klagenfurt.

- Nach dem Gymnasium Studium von Deutsch und Geschichte an der Universität Wien.
- Anschließend Ausbildung beim Bundesheer zum Reserve-Offizier.
- Seit 1964 Lehrer an einer Allgemeinbildenden Höheren Schule in Klagenfurt.
- gleichzeitig Medienreferent beim Landesschulrat für Kärnten;
- mehrere Jahre an der Pädagogischen Akademie des Bundes in Klagenfurt in der Ausbildung der Deutschlehrer für die Hauptschule tätig und
- Leiter des Katholischen Bildungswerkes Kärnten.
- Seit 1967 an die Universität für Bildungswissenschaften Klagenfurt dienstzugeteilt,
- wo er unter anderem als Mitherausgeber und Redakteur bei der im ganzen deutschen Sprachraum verbreiteten Zeitschrift „Informationen zur Deutschdidaktik“ arbeitet und in der
- Ausbildung der Lehrer für die Höheren Schulen tätig ist.

Dr. Saxer, der nie bei einer politischen Partei gewesen war, wurde durch die Maßnahmen der Bundesregierung und der drei im Kärntner Landtag vertretenen Parteien im Zusammenhang mit der Sprachenzählung, dem Zustandekommen

des Volksgruppengesetzes und der Frage der Volksgruppenbeiräte politisiert und engagiert „Der Fall Warasch in den Kärntner Minderheitenfrage, wobei er nicht nur mit den Kärntner Slowenen, sondern auch mit den deutschsprachigen Demokraten, die sich seit langem für die Kärntner Slowenen einsetzen, zusammenarbeitet.

Publikationen: Bereits 1967 wurde im Kölner Böhlau-Verlag in der BRD ein historisches Buch von ihm veröffentlicht; derzeit publiziert er laufend auf dem Gebiet der Deutschdidaktik, der Massenkommunikation und der Semiotik. In unserem Zusammenhang am wichtigsten sind jene beiden Bücher, die er in den letzten beiden Jahren in Kärnten herausgebracht hat: „Der Fall Warasch in den Kärntner Tageszeitungen“ und „Stritzl & Scrinzi contra UBW“, in denen er aufzeigt, wie führende Publizisten und Politiker in Kärnten mit jenen Menschen umgehen, die ihnen aus volkstumsmäßigen oder ideologischen Gründen nicht zu Gesichte stehen; an diesen Beispielen zeigt er die ständig vorhandene Gefahr für die österreichische Demokratie auf. Für sein zweites Buch wurde er deshalb auch prompt von Heinz Stritzl, dem Redaktionsleiter der „Kleinen Zeitung“ und von Ex-NR. Abg. Otto Scrinzi (FPÖ) wegen Ehrenbeleidigung geklagt. Der Prozeß läuft derzeit.

MANTEL DES SCHWEIGENS

Nach dem Propagandarummel um die Sprachenzählung, um die Durchführung des Volksgruppengesetzes und um die Einrichtung der Volksgruppenbeiräte ist es in den letzten zwei Jahren ziemlich still um das Kärntner Volksgruppenproblem geworden. Die politischen und publizistischen Machtträger in Kärnten haben offensichtlich eingesehen, daß man die Vertreter der slowenischen Volksguppe durch Erzeugung von Druck und durch Lockungen nicht so leicht ködern konnte. Nun versuchen sie offenbar, einen Mantel des Schweigens über das Problem zu breiten und darunter möglichst verborgen über eine längere Zeit hinweg jene Ziele zu erreichen, die man sich mit der Sprachenzählung gesteckt hat. Der Druck bleibt also, auch wenn er derzeit öffentlich nicht so stark in Erscheinung tritt. Am Beispiel der Diskussion um die Zellstofffabrik Rechberg oder der Verweigerung der Völkermarkter Burg für den Auftritt eines mazedonischen Kinderchors wurde er wieder ungeschminkt sichtbar.

Das Schweigen kann jedoch all das, was vor allem seit dem Orstafelsturm geschehen ist, nicht ungeschehen machen: Die Kapitulation des Parlamentes und der Bundesregierung vor den Interessen der Deutschnationalen aus denen der Kärntner Heimatdienst besteht und die in den drei im Kärntner Landtag vertretenen Parteien den Ton angeben, die Verfassungswidrigkeit der Sprachenzählung, vor allem aber die Tatsache, daß man weiterhin ohnmächtig den Kärntner Heimatdienst den öffentlichen Ton bestimmen läßt, in dem in der Volksgruppenfrage agiert wird, einen Ton, der sich seit Jahrzehnten so verhängnisvoll auf die zwischenmenschlichen Beziehungen in Kärnten auswirkt.

ENDE DER ERSCHÖPFUNG

Auf seiten der slowenischen Volksguppe und jener, die sie im Kampf um ihr Überleben in Österreich unterstützen, war diese Ruhe die Ruhe der Erschöpfung nach dem kräftezehrenden und erfolglosen Widerstand, der gegen verfassungswidrige Gesetze und Exekutivmaßnahmen geleistet werden mußte. Jetzt scheinen die Kräfte, die im Kampf um die Demokratie in Kärnten verbraucht worden sind, allmählich wiederzukehren: Seit zwei Jahren existiert — von den führenden Kärntner Medien erwartungsgemäß weitgehend unbeach-

ROBERT SAXER:

KEL - was sonst?

Škofiče: umrl Kori Pörtsch

Ogromna množica je pospremila v nedeljo, 16. septembra 1979, na zadnji zemeljski poti na škofiško pokopališče Korija Pörtscha, mladega Janšeja v Holbičah. V petek, 14. septembra, je kakor strela usekala vest, da je ob treh zjutraj umrl Kori za srčno kapjo, star komaj 54 let. Bolehal je sicer že dalj časa, pred dvema letoma jeseni je moral zaradi obolenja na srcu ležati štiri tedne v bolnišnici. A bil je do zadnjega vester in vesel, do zadnjega je delal kot poslovodja škofiške Gospodarske zadruge in Posojilnice. Še na večer pred svojo nenadno smrtjo je igral doma z gosti šah in se z njimi zabaval v prijetni družbi.

Kori Pörtsch se je rodil 21. februarja 1925 pri Zihleru v Lobniku pri Železni Kapli. Izučil se je za trgovca. Med drugo svetovno vojno je moral k vojakom; v Nemčiji so ga ujeli Amerikanci. Vojna je tudi pobrala najmlajšega brata Francija. Mati Frančiška, ki še živi, je bila zaprta v kacetu Ravensbrück.

Po osvoboditvi leta 1945 je bil Kori več let tajnik Zveze slovenske mladine. Bil je tudi eden izmed vodilnih pri koroški mladinski delov-

ni brigadi, ki je delala na železniški progi Samac—Sarajevo. Ko se je brigada vrnila na Koroško, so jo v Področici napadli avstrijski policisti in angleški vojaki; zaradi ran, ki jih je utrpel pri tem spopadu, je Kori na eno oko skoraj popolnoma oslepel. Za pol leta pa je moral še v zapor.

Nato se je zaposlil pri trgovcu Francu Rutarju v Dobrli vasi. Junija 1951 se je poročil s Terezijo Kra-

mar, Janšejevo v Holbičah, hčerjo Lovra Kramarja, predsednika Zveze slovenskih izseljencev. Zatem je bil več kot deset let poslovodja zadruge na Brnci pri Zilji. Po njegovih zaslugi so močno povečali

tamkajšnja zadrugo in razširili njeno dejavnost. Pri Ziljanih je ostal do leta 1964, nakar je do leta 1972 delal pri raznih firmah. Marca 1972 je prevzel škofiško zadrugo in posojilnico. Dal je postaviti novo skladišče, posodobil in povečal je podjetje in mu tako pripomogel do lepih poslovnih uspehov. S koncem tega leta je hotel oditi v pokoj.

Rajni Kori je bil vnet prostvetar. Bil je tajnik SPD „Edinost“ v Škofičah; sodeloval je tudi pri domačem zboru. Nepozabni bodo ostali spomini, kadar je Kori šegavo in hudomušno povezoval posamezne točke pri raznih koncertih.

S pomočjo žene Terezije je postavil pri Janšeju v Holbičah popolnoma nov dom, ki je postal priljubljen turistični obrat. V srečnem zakonu se je rodilo pet otrok. Drago, Magda in Stanko so maturirali na Slovenski gimnaziji, Stanko letos, Simona vodi otroški vrtec v Šentprimožu v Podjuni, najmlajši,

Franci, pa hodi v drugi razred Slovenske gimnazije.

Pogrebne obrede je opravil domači župnik Alojzij Nadrag. Krsto so nesli in jo položili v grob holbiški gasilci, ki jim je rajni vedno rad pomagal in ustregel. Ob odprtem grobu sta se zahvalila prezgodaj umrlemu Koriju škofiški slovenski občinski odbornik Herman Jäger v imenu Enotne liste (Kori je kandidiral leta 1973 na drugem, letos na četrtem mestu) in v imenu Edinosti, dr. Mirt Zwitter pa v imenu Zveze slovenskih zadrug. Pri slovesu od doma, med mašo zadušnico in na pokopališču so zapeli pevci Edinosti pod vodstvom Foltija Pavliča; ob odprtem grobu so se poslovlili tudi pevci SPD „Rož“ iz Šentjakoba (Lajko Milisavljevič) s pesmima Nmvav čez izaro in Lipa zelenela je.

Naj se rajni Kori, ki ga bomo ohranili v častnem spominu, odpočije v večnem miru. Vdovi Tereziji, otrokom, mami, tastu in zetu, bratu in sestri ter vsem drugim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje. Sožalje izrekata tudi NSKS in uredništvo NT.

Bilčovs: občinska seja

Razburljivo se je začela v četrtek, 13. 8. 1979, občinska seja, ki jo je vodil v zastopstvu Hanzija Ogrisa poslovodeči župan Franc Gasser. Na dnevnem redu je bilo sklepanje o podelitvi načrtovanja za novo ljudsko šolo v Bilčovsu.

Deželni svetnik Hans Schober je namreč povabil občinske može iz Bilčovsa 26. 9. 1979 na razgovor glede izbora oddanih predlogov arhitektov. Zastopniki ÖVP so v tem že videli orgoženo avtonomijo občine in so se temu bolj glasno kot stvarno upirali. Z glasovi Enotne liste in SPÖ pa je bila ta točka dnevnega reda preložena. Kaj je bil kamen spotike? Eden od arhitektov, dipl. inž. Klaus Mayer, je oddal predlog, ki ni samo iz pedagoškega vidika priporočljiv, temveč vključuje tudi izkoriščanje sončne energije. Tako je dobil njegov predlog tudi naziv „sončna šola Bilčovs“. Posebnost te šole je za Avstrijo še nenavadno izkoriščanje sončne energije z ogrevanjem gramoza, ki obdrži toploto 3 dni. Čeprav je ta način, kakor tudi upoštevanje neposrednega ogrevanja s sončnimi žarki, zelo učinkovit in bi še z vodnimi kolektorji zagotovil do 70% potrebne energije, se občinski može v Bilčovsu še niso mogli odločiti za tako napredno šolo. Zdi se, da se bojijo političnega rizika, biti prvi naročnik za tako javno poslopje v Avstriji. Arhitekt Mayer ima za ta svoj predlog priporočilo deželnega od-

delka za gradbeništvo, ki bilčovski občini celo obeta za ta projekt posebno podporo. Posebnost Mayerjevega predloga je varčljivost. Površina zunanjih sten je minimalna, tako da se notranja toplota čim bolj zaščiti. S svojo odločitvijo, da sklepata za preložitve dokončne predaje in v času energetske krize še v večji meri skupno s strokovnjaki deželne vlade preverita možnosti izkoriščanja sončne energije, so občinski može okoli Mihe Einspielerja in Franca Gasserja odgovorno ravnali.

Občinski odbor je potrdil nadalje poveljnika gasilcev Lorenca Schellandra in Janeza Miškulnika. Soglasno je bil sprejet tudi načrt za ureditev poti. Občina bo prispevala 700.000.— šilingov.

Poslovodeči župan Gasser je obvestil odbornike, da se je ugodilo dvema prošnjama EL: v sredah je odprt občinski urad do 19.30 ure; župan bo obveščal tudi Enotno listo o zasedanjih vseh sej predstojništva in referatov.

EL je stavila predlog, naj se da kmetom v primeru prenamemb možnost, da zamenjajo svojo za kmetijstvo manj uporabno zemljo za bolj uporabno. S tem se naj štiti rodovitna zemlja. Nadalje je oddala EL Bilčovs vprašanje na župana, zakaj pri postavitvi kažipotov po bilčovski občini ni upošteval dvojezičnosti in zakaj je postavil kažipote s samo nemškimi napisi.

● ŠENTJAKOB V ROŽU

Umrl Jožef Palmisano

Pretekli teden je umrl po dolgi težki bolezni znani gradbeni mojster Jožef Palmisano. Podjetje, ki ga je vestno vodil tudi v težkih gospodarskih časih, je prepustil svojemu sinu, ki ga uspešno vodi. Vsem svojim številnim otrokom je omogočil šolanje v najrazličnejše poklice, v lepem spominu ga ima-

mo tudi kot kramarja, ki je ob pranganjih postavil svojo kramo pod lipo na Humu in drugod.

Žalujoci družini in vsem prijateljem rajnega izrekamo iskreno sožalje.

Mešani pevski zbor „Podjuna“ vabi vse pevce in pevke in tudi druge, ki bi radi sodelovali pri zboru, na 1. pevsko vajo, ki bo v petek, 21. septembra 1979, ob 20. uri v prostorih ljudske šole v Pliberku.

DELAMO STENSKO ZVEZDO v nedeljo, 30. 9. 1979, od 14. do 20. ure

Voditeljica: sr. Lucija, Tinje

V četrtek, 4. 10. 1979

ROMARSKO POTOVANJE V MARIJINO CELJE IN SECKAU za župnije: Sele, Apače, Galicija, Št. Vid, Dobrla vas in Kazaze.

27. kongres FUEV na Danskem

(Nadaljevanje z 2. strani)

koliko jih je, marveč da se (manjšina) hoče uveljaviti!“. „In Österreich liegen die Dinge im argen“.

PROBLEMI KOROŠKIH SLOVENCEV — NA KONGRESU FUENS

Da so naši problemi tudi problemi drugih manjšin, je bilo moč spoznati ob takem velikem srečanju, kot je bil ta 27. kongres FUENS. Pri diskusiji v zvezi s predavanjem von Hassla, so posebno zastopniki danske narodne skupnosti v Nemčiji opozorili na poskus CDU, ki je najmočnejša stranka v Schleswig-Holsteinu, spremeniti volilni zakon za deželnozborske volitve. Kot znano, so Danci s samostojnim nastopom mogli zasesti zadnji — torej 73. mandat, tako da so postali tehničar pri izvolitvi deželnega šefa Stoltenberga. Da v bodočnosti ne bi mogel odločati danski mandat, nameravajo število mandatov znižati na 72, kar pomeni, da bi morali Danci pri naslednjih volitvah dobiti še več glasov kot sedaj, če hoče dobiti „svoj“ mandat. V okviru razprave se je oglasil tudi zastopnik koroških Slovencev Herbert Seher in dejal, da smo tudi na Koroškem deležni podbene manipulacije in da je nov volilni zakon prav tako protimanjšinski, ker zapira Slovence samostojno pot v deželni zbor. Seher je ob tej priložnosti izrazil polno podporo Dancem ter pozval politične zastopnike večinskih strank iz Schleswig-Holsteina, da ne sme priti do take rešitve, ki bi oropala manjšino še demokratične pravice do svojega

zastopnika v deželnem parlamentu!

V diskusijo se je vključil tudi zastopnik koroške deželne vlade dvorni svetnik dr. Ralf Unkart, ki je (po svoje) poročal o koroških razmerah in med drugim dejal, da je dana pripravljeno „za diskusijo z narodnimi skupnostmi v Avstriji...“, upravičil novi volilni zakon s tem, da Slovenci itak nimajo šansa, ker pač volijo tudi še druge stranke, oziroma ker niso še imeli nikdar svojega zastopnika v deželnem zboru, da stoji na Koroškem 60 dvojezičnih krajevnih napisov itd.

Potem, ko je Herbert Seher razložil udeležencem kongresa, zakaj ne moremo v soseski, zakaj moramo odklanjati zakon o narodnih skupnostih ter popravljal izvajanja predgovornika v toliko, da so Slovenci imeli svoje zastopstvo v medvojnem času, da je Wagner sam označil volilni zakon kot „protimanjšinski“ ter da nekatere občine sploh ne izvajajo določila zakona o narodnih skupnostih glede namestitve dvojezičnih napisov (kot npr. občina Bilčovs), je še dr. Veiter odvrnil dr. Unkartu, da so tiste vasi, ki imajo dvojezične napise, skrite tako, da navadni turist le težko naleti na kak dvojezični napis...

Ko so bila na vrsti poročila o situaciji raznih narodnih skupnosti, sta zastopnika Stefan Emrich z Gradiščanske Hrvate ter Herbert Seher podala obširno poročilo o dejanskih razmerah na Gradiščanskem in Koroškem in, tako seznanila udeležence iz vse Evrope z nepopolno manjšinsko zaščito v Avstriji.

ZAHVALA

Vsem, ki so spremili sina, moža, očeta in brata

Korija Pörtscha

pd. JANŠEJA

na njegovi zadnji poti v nedeljo, 16. septembra 1979, na pokopališče v Škofičah.

Posebno se zahvaljujemo domačemu župniku Alojziju Nadragu za pogrebne obrede, guverniku Hermanu Jägerju in dr. Mirtu Zwitteru ob slovesu za besede, ki sta jih izrekla v spomin in čast pokojnemu, obema pevskima zboroma iz Škofič in Šentjakoba za njune žalostinke in nagrobnice; vsem tistim, ki so darovali vence in za sv. mašo in vsem za zastopstvo pri pogrebu.

DRUŽINA PÖRTSCH
v imenu vseh sorodnikov

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72 5 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 200.— din, za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Zrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

PRIREDTVÉ

KONCERT CERKVENIH PESMI

Prireditelj: Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu

Kraj: Farna cerkev v Šmihelu pri Pliberku

Čas: nedelja, 23. 9. 1979, ob 19.30 Gostuje komorni zbor „Anton Förster“ pod vodstvom J. Trošta iz Ljubljane.

Zbor bo najprej pel pri sv. maši pravoslavne pesmi, nato pa bo še koncert cerkvenih pesmi drugih slovenskih narodov.

Komorni zbor „Anton Förster“ je nastopal že dvakrat v Osojah (Charinthischer Sommer), nadalje še v Nemčiji, Trstu in na mednarodnem festivalu cerkvene glasbe v Sardiniji. Istočasno je stolni zbor v Ljubljani.

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu in Krščanska kulturna zveza v Celovcu

vabita na razstavo dr. Marije Makarovič

KMEČKA ABECEDA

ki bo v farni dvorani v Šmihelu. Otvoritev bo v sredo, 26. 9. 1979, ob 19.30. Istočasno z razstavo bo zanimivo narodopisno predavanje z diapozitivi.

Kmečka abeceda govori o starih skrinjah, kolovratih, grabljah, colah, urah itd.

Razstavo je pripravil „Nedeljski dnevnik“. Slike so poslali otroci iz vse Slovenije.

Športno društvo v Zahomcu

vabi na razstavo

„25 LET ŠPORTNO DRUŠTVO ZAHOMC“

ki bo v soboto, 22. 9. 1979, od 15.30 do 20 ure, in v nedeljo, 23. 9. 1979, od 9. do 18. ure v LJUDSKI ŠOLI v Zahomcu.

V soboto, 22. 9. 1979, pa bo v Kulturni dvorani v Bistrici na Zilji PLES.

DOM V TINJAH

PASIJONKE IGRE V ERLU na Tirolskem

v soboto, 22. septembra 1979

Za župnije: Apače, Sele, Kapla ob Dravi, Št. Janž, Sveče, Podgorje, Št. Jakob, Pečnica, Loče, Malošče

DUHOVNE VAJE ZA DUHOVNIKE

„Služabniki vere“

od nedelje, 23. 9. 1979, ob 18. uri, do srede, 26. 9. 1979, ob 13. uri

Voditelj: prof. dr. Franc Perko, Ljubljana

DNEVI ZA MINISTRANTE „BOG HOČE, DA SMO VESELI“

od sobote, 29. 9. 1979, ob 15. uri, do nedelje, 30. 9. 1979, ob 13. uri

Voditelj: Jurij Buch

V ponedeljek, 1. oktobra 1979

ROMANJE NA SV. VIŠARJE

za župnije: Vetrinj, Hodiše, Škofiče, Loga vas

Vodi: žpk. Lovro Kaselj

SEMINAR ZA ZAROČENCE — PRIPRAVA NA ZAKON

od petka, 28. 9. 1979, ob 19. uri, do nedelje, 30. 9. 1979, ob 13. uri

„Partnerstvo v zakonu“

Referenti: zdravnik, mati, sodnik, duhovnik

Vodja tečaja: Jože Kopeinig

V soboto, 6. 10. 1979

ROMARSKO POTOVANJE V MARIBOR, PTUJ IN PTUJSKO GORO

za župnije: Železna Kapla, Rebrca, Žitara vas, Št. Lipš, Globasnica, Šteben, Šmihel, Pliberk.

DR. ARNO TAUSCH:

Naslednja kriza zanesljivo pride

Več kot 16 milijonov brezposelnih v zahodnih industrijskih državah, neprekinjene napetosti na Bližnjem vzhodu, položaj v Iranu, v eni najvažnejših proizvodjalnic nafte na svetu, se čedalje bolj stopnjuje v državljansko vojsko; zaradi vsega tega obeti za prihodnost v zahodnih državah, s tem pa tudi v Avstriji, niso ravno najboljše.

V družbah, v katerih razpolaga zasebna lastnina z velikim kapitalom (nemški stavek ni popolnoma jasen!), se ni mogoče ogniti ponavljajočim se nihanjem v gospodarstvu. Iz tega je tudi izhajal J. M. Keynes (1883—1946) pri svojih raziskavanjih sredi tridesetih let spričo milijonov brezposelnih za časa svetovne gospodarske krize. Njegovo revolucionarno spoznanje je bilo v tem, da država more izravnati ta nihanja tako, da v času upadanja v gospodarstvu poskrbi s svojimi izdatki (ceste, šole, stanovanjska gradnja) za zaposlitev. Dol-

Tajvanu in bodisi kjerkoli v deželah Tretjega sveta, ne zadoščajo niti osnovnim življenjskim potrebam delavcev. Čez štiri, pet let delavce odslovijo, iz Siemensovih obratov optične industrije v Maleziji, iz tovarn motorjev v Braziliji, ker čakajo na to delovno mesto že tri druge, prav tako poceni delovne moči. Ljudje so zdelani, od strahotnega 12- do 16-urnega delavnika, od gladi in pomanjkanja.

Odkar proizvajajo mednarodni koncerni čedalje več izdelkov v južnih deželah, narašča tudi v Evropi brezposelnost, kar pa ni „navaden“ zastoj v gospodarskem življenju. Tudi Avstrija je čedalje bolj prizadeta, čeprav nihče ne govori rad o tem, predvsem kraji s starejšimi industrijskimi panogami. Tekstilna in lesna industrija, proizvodnja oblačil, predelava usnja, papirna, pa tudi kemična in kovinska industrija to čutijo; predvsem opažamo to v pokrajini Waldviertel na Nižjem Avstrijskem, na južnem in srednjem Gradiščanskem, a seveda tudi na Koroškem.

LEV DETELA:

Pred 110. leti je umrl Anton Janežič

18. septembra je minilo 110 let od smrti pomembnega slovenskega kulturnega organizatorja, duhovnega pobudnika, urednika in javnega delavca Antona Janežiča. S svojim razgibanim in premišljenim kulturnim delom je ta slovenski koroški rojak po avstrijski marčni revoluciji v letu 1848 bistveno pripomogel k vsestranskemu razcvetu slovenske literature in publicistike. Janežič, ki je bil doma iz Leš pri Šentjakobu v Rožu, je izdajal v Celovcu prvi resni poskus slovenske literarne revije, ki jo je imenoval „Slovenska bčela“. Ta revija pa se zlasti na Kranjskem ni mogla udomačiti. Tam ji je nasprotoval Bleiweis s svojim konservativnim kulturnim krogom, a tudi novoilirski panslavistični gorečnejši. Čeprav je „Slovenska bčela“ leta 1853 morala prenehati izhajati, Janežič ni nehal greti za dobro slovensko duhovno stvar. že leta 1854 je poskusil aktivizirati slovensko duhovno življenje z „Glasnikom slovenskega slovstva“. Danes skoraj ne vemo več, da je bil to prvi slovenski poskus tako imenovanega „debelega leposlovnega časopisa“, nekakšnega literarnega zbornika, ki bi naj izhajal dvakrat na leto. Tudi ta Janežičev podvig je zamrl že v prvem letu izhajanja zaradi pomanjkanja naročnikov. Leta 1858 je Janežič ustanovil „Slovenski glasnik“. Le-ta je zrasel v prvi res uspešni slovenski slovstveni časopis z nadregionalnim pomenom. Med leti 1858 in 1868 je bil „Slovenski glasnik“ poglavita literarna delavnica nove slovenske literature. Potem ko je leta 1861 neutrudni idealist Janežič ustanovil še zbirko izvirnega in prevedenega leposlovja „Cvetje iz domačih in tujih logov“, je postal Celovec za dalj časa središče slovenskega duhovnega udejstvanja. Janežič je bil tudi med ustanovitelji Mohorjeve družbe s sedežem v Celovcu. Izdajal je poučni list „Besednjak“. Resnično pomembni slovenski kulturni organizator — v tem primeru ni ta oznaka nikakršen okrasni pridevek — Anton Janežič je takorekoč izgorel v boju za novo in kvalitetno podobo slovenske literature in kulture. Njegov vzgled je tedaj v Celovcu rodil več izrazitih posnemovalcev in nadaljevalcev kulturnih iniciativ. Andrej

Doslej je mogla vlada preprečiti brezposelnost, kot jo poznamo v Belgiji, Kanadi, v ZDA, kjer je do deset odstotkov brezposelnih. Toda za kako ceno! Zadolžitev države znaša 20,5% kosmatega družbenega proizvoda, to se pravi vsega blaga in vseh uslužnosti, ki jih ustvarijo v Avstriji v enem letu. Zadolžitev v inozemstvu, ki je pravzaprav veliko bolj nevarna od zadolžitve v tuzemstvu, ker naposled začne inozemstvo odločati o našem gospodarstvu, je narasla v zadnjem letu za 26,6% in je že dosegla astronomsko vsoto 60 milijard šilingov. Generalni direktor (?) Narodne banke Kienzl je govoril pred tedni o tem, da moramo, tako je izjavil dobesedno, pričakovati pri plačilni bilanci za konec leta 1979 „grozotne številke“ („Horrorziffern“). Po raziskavi strokovnjaka Delavske zbornice dr. Peischerja iz Linza spravijo mednarodni koncerni za vsak šiling, ki ga vložijo pri nas, iz Avstrije tri šilinge.

Ne more sicer presenetiti, če so politiki vladne stranke še optimi-

stični; to jesen imamo kar štiri deželnozborske volitve. Predvsem ljudje v pokrajinah, s katerimi je ravnala država doslej mačehovsko, pa bi mogli opozoriti na to, da se na obzorju kaže nadaljnje gospodarsko upadanje v Ameriki, najvažnejši industrijski državi na svetu; dva strokovnjaka dunajske Delavske zbornice, dr. Haas in dr. Swoboda, sta nedavno tudi kratko in jedrnato zapisala v neki strokovni publikaciji, da naše finančne krize ni mogoče odpraviti, ampak da je treba s primernim krpanjem čim bolj blažiti vse slabe posledice, pri čemer je treba radikalno omejiti politiko socialdemokratskih reform. Pod mizo padle bodo predvsem podpora zaostalim pokrajinam, znižanje števila učencev v posameznih razredih in pospeševanje javnega osebnega prevoza na kratke razdalje (v bližini gospodarskih središč itd.). Stvari, ki jih bodo zamen čakali koroški Slovenci prav tako kot kmetje v pokrajini Waldviertel, če ne bodo začeli sami odločati o svoji politični usodi.

Janko Ferk:

Josef Winkler - človeški otrok?

Pred nedavnim je izšla v Suhrkamp-založbi prva knjiga celovškega avtorja Josefa Winklerja „Človeški otrok“ („Menschenkind“). Roman, ki ga je avtor napisal med decembrom 1977 in aprilom 1978 v Benetkah in Celovcu.

O avtorju piše „Kleine Zeitung“, da je nekaj naslednik Petra Handkeja, dunajski magazin „profil“ mu pa sodi naslov „Blut- und Hodendichterja“. Da prva teza sploh ne drži in druga že bolj, je videti na prvi pogled, prvo branje.

„Ich bin dabei, meine Kindheit, die sich zwischen zuckenden, blutigen Hahnenköpfen, trotenden Pferden, tänzelnden Kalbsstricken bewegte, zu ermorden. Ich werde das Kind, das ich war, umbringen, damit einmal, wenn auch erst auf dem Totenbett, meine Kinderseele zur Ruhe kommt.“

Dve vrsti morilec je. Prvi druge umorijo. Zadnji si vzamejo lastno življenje. Morilci. Samomorilec. Winkler.

V knjigi stopa morilec k dejanju, ki hoče usmrtiti z otrokom, ki je bil, tiste, ki so njega mučili: očeta, Boga svojega otroštva, domačo vas.

Winkler opisuje koroško vas, ki se poti od samega dela, napora, posestvo, na katerem dorašča ob živini, ki je kmetu-posestniku bolj draga kot lastni otroci. — Prebremenjena mati ima svoje mesto. — Oče — lik očeta. Oče, opisan kot velikan. Oče, ki vedno tepe („... der drohende Arm des Vaters...“).

Temni svet je prepojen s fantazijami, iluzijami in dogodki, v katerih se združuje fant s fantom, fant z dekletom; čutnost.

Mati ljubi sina. Toda ta ljubezen ne odvrne ničesar in ne zboljšuje nobenega. Dva prijatelja se obesita z vrvo za teleta — namesto tega, ki v knjigi govori. Namesto kmečkega fanta Josefa Winklerja.

Znova in znova začne tekst ob dvojnem samomoru, ob smrtnem trenutku. — Smrt je vzela vsemu banalnost.

Winkler, ki je dojel smrt, piše in komentira. Pisava (slika pisave) v knjigi je „normalna“ in kurzivna.

Kafka govori o knjigah, ki nas „grizejo in pičijo“. To je menda takšna — Winklerjev Človeški otrok. Kafka pa tudi pravi, da je poet profet, da je pesnik (pisatelj) videc. Pri Winklerju se moram vprašati, ali je Winkler res poet, ker ni profet, kajti: razodeva ničesar. Če ni profet, ni poet! Kaj je Winkler? V Winklerju torej veliki Franz Kafka ne slavi vstajenja. In Winkler tudi ni tisti, ki je v literaturi kot prvi izmed vseh ukazal, da naj bo luč.

Winklerjev jezik kroži s pomočjo variacij in ponavljanj istih besednih slik znova in znova okrog kraja dejanja.

„Jetzt fühle ich mich als einer, der auszieht, um das Kind, das ich (Dalje na 8. strani)

DR. ARNO TAUSCH:

Rojen 1951 v Salzburgu. Študij političnih ved, publicistike, nacionalne ekonomije in romanistike v Salzburgu. Civilna služba. Asistent na Inštitutu za politične vede (prof. Anton Pelinka) na univerzi v Innsbrucku. Avtor večjega števila publikacij o politični ekonomiji, o „uboštvu in odvisnosti“ itd. V mladju 29/78 je objavil članek „ne samo člen 7“.

Član SPÖ in dolgoletni aktivist v skupinah „Angažirano krščanstvo“ in „Tretji svet“.

govni, narejeni v času krize, so majhno zlo, ker bi milijoni brezposelnih katastrofo le še povečali: Brezposelni niso samo brezposelni; oni tudi kupujejo manj, kar spet ogroža delovna mesta v drugih gospodarskih panogah.

Če pa država skrbi za zaposlenost vseh, more tudi v časih gospodarskega vzpona zlahka poravnati dolgove, narejene v kriznem obdobju.

Keynsove misli so se po II. svetovni vojni močno razširile, zlasti v socialnih demokracijah v zahodnih državah se sklicujejo nanje.

Gospodarska kriza, ki danes pesti zahodni svet, pa je po svoji naravi različna od gospodarske krize v tridesetih letih. Hitro razvrednotenje denarja, ki ga sicer poznamo samo iz časov gospodarskega razcveta, je eden od spremljevalcev brezposelnosti. Milijoni delovnih mest „so se odselili“ v dežele z nizkimi plačami v Afriki, Aziji in Latinski Ameriki. Obrate za proizvodnjo tekstila, za predelavo usnja, lesa, celo kovin in elektrotehniške obarte so preložili v kraje, kjer dobivajo delavci plače, ki so za smrt preveč, za življenje premalo, in kjer so milijoni brez dela. V Afriki, Aziji in Latinski Ameriki je bilo leta 1976 280 milijonov brezposelnih in takih, ki niso dobili dosti dela; so to ljudje, ki nekaj tednov na leto opravljajo za nekaj šilingov pri veleposestnikih poljske pridelke, ves drugi čas pa ne vedo, kako bi preživljali sebe in družino.

Tam, v deželah revščine in pomanjkanja, pa danes ne nastajajo industrijski obrati, ki bi zadovoljili potrebe množic. Nekje na svetu pač dajo sestavljati mednarodni koncerni dele za pralne stroje, stavbarsko orodje, tranzistorje, sesalce za prah; lačni pa ne dobijo niti drobtinice. Plače, ki jih dobivajo delavci ameriških, francoskih, nemških in švicarskih firm v Braziliji, na Mavriciju, v Maleziji, na

Einspieler je izdajal pedagoško in cerkveno glasilo „Šolski prijatelj“ in politično-radikalnega „Slovenca“. Pozneje je v duhu tolerance tiskal časopis „Mir“, a tudi več časnikov v nemškem jeziku. „Stimmen aus Innerösterreich“ (Glasovi iz Notranje Avstrije) so se že med leti 1861 in 1863 potegovali za preureditev Avstrije v zvezno državo devetih zgodovinskih narodnih skupin. Če tem vidnim publikacijam priključimo še leposlovno glasilo „Kres“, ki ga je izdajal Jakob Sket, potem je prav Koroška postavila nekaj poglavitnih stebrov slovenske kulture — in to ob koncu avstro-ogrske monarhije.

LEV DETELA:

Michael Guttenbrunner - šestdesetletnik

Pesništvo Michaela Guttenbrunnerja učinkuje še vedno sveže in aktualno. Ta nemško pišoči in s Slovenci bodrilno povezani koroški, na Dunaju živeči pesnik, se ni upognil in postaral, njegova kritična in duhovno zrela misel je na nemškem kulturnem prostoru ostala prisotna — kljub času, ki pesništvu ni naklonjen. Guttenbrunner, tesno povezan s socialno šibkimi in zatiranimi, je bil vedno duhovno soroden našemu Ivanu Cankarju. O njem je objavil lep nemški esej, ki tudi slovenskemu bralcu pove marsikaj bistvenega o velikem mojstru slovenske lepe besede. Kot Cankar je tudi Guttenbrunner izrazil nekonformist. Zavestno je ostajal na robu duhovnega življenja, v aktivni in duhovno tvorni opoziciji. Ni korakal ne z modami in ne s pojavi, ki so stali v središču javne pozornosti. Ni se bal oznake „provincialnega“, saj se je zavedal in se zaveda, da provincialno kaj hitro raste v središčno in osrednje, če je moralno neokrnjeno, duhovno trezno, intelektualno sodobno in univerzalno utemeljeno. Sicer je res, da je v Guttenbrunnerjevem pesniškem svetu tudi več primerov konvencionalnejšega pesniškega izraza, ki v sedanjem zelo razgibanem dobi ne bodo več naleteli na primeren odziv. Kljub temu je osnovno, kar je v literaturi dal, kljub času, ki je pre-

Pred 110. leti je umrl izredno dragocen Slovenec, ki je bistveno sooblikoval kulturo celotne Slovenije in tudi celotne dvonarodne Koroške. Ljubljanski slavist, univerzitetni profesor Matjaž Kmecl, je o Janežiču na lanski proslavi njegove 150-letnice rojstva v rojstnem Šentjakobu v Rožu povedal tudi sledeče: „Janežič je izgorel v svojem poslanstvu v času, ko je bil slovenski narod na začetku preosnove in razvoja v moderno nacionalno skupnost.“ S svojim delom je, kot je že leta 1876 v „Zvonu“ zapisal Josip Stritar, „uspešno deloval narodu v čast in korist.“

tekkel od njegove v letu 1947 natisnjene zbirke „Črne palice“, ostalo aktualno in prisotno v sedanjem času in prostoru. Guttenbrunnerjeva človečnost, nekonvencionalna in uporna, je gotovo tista vzmet, ki preprečuje, da bi se njegovo pesništvo postaralo. To je sicer tu in tam preobremenjeno s kako filozofsko tezo, ki postaja aksiom, njegove svobodne podobe in izvirne misli pa preprečujejo, da bi postalo ideologija ali pa program kake ideološko bistveno vezane skupine. Guttenbrunnerjev pesniški svet je namreč odprt — in to je v času zaprtosti in prisil tudi bistvena duhovna kvaliteta. Vedno je bil predvsem mojster manjših literarnih oblik, predvsem pesmi, aforističnih zapisov, esejev, polemik in kritik. Zbirke „Opferholz“ (imenovana po istimenskem kraju Voženica, a morda tudi res pravi „Daritveni les“ svetu), „Nerimane pesmi“, „Dolgi čas“, „Pot navzdol“ in „V oblastniški ogradi“ so tisti kulturni mejniki, ki jih bo morala kulturna zgodovina upoštevati. V Guttenbrunnerjevem življenjepisu stoji, da se je rodil na Koroškem 7. septembra 1919. Za človeško občutje je to dolga doba, doba v kateri se rodé nove generacije in v kateri stare izumrejo. To je doba več človeških pokolenj, vzponov in padcev in res najhujših katastrof. Antifašist Guttenbrunner jih je prestal in preži-

Maturitetno potovanje vsakoletnih absolventov Slovenske gimnazije po Jugoslaviji je že tradicija. Gre za lepo tradicijo, ki jo bo treba tudi v prihodnjih letih gojiti. Vsi, ne samo ravnatelj Slovenske gimnazije, se tega zavedajo.

Svoje „Smernice za maturitetno ekskurzijo po Jugoslaviji“ začne ravnatelj dr. Reginald Vospernik takole: „Maturitetna ekskurzija ni v prvi vrsti oddih, ampak služi cilju

nadaljnega izobraževanja in dopolnjevanju znanja...“ Hvala Bogu je bila nakazana prva vrsta in možnost še neke druge vrste — obeh smo se izčrpno posluževali. Gradili in izgradili smo duhovni in materialni kapital.

Maturitetno potovanje. Zadnja skupna pot skoraj vseh maturantov. V ponedeljek, 20. avgusta, se je na dvorišču Slovenske gimnazije zbralo 32 maturantov. Pet jih je

ostalo iz najrazličnejših razlogov doma. (Kaj so vse zamudili, bom poskušal opisati v naslednjih odstavkih.) Maturante so spremljali razrednik 8. a razreda prof. Jožko Kovačič in razrednik 8. b razreda prof. Štefan Močilnik s soprogo Kristo in sinom Kristijanom. Že ob začetku moram zabeležiti, da smo imeli povsem odličnega šoferja F. Zankla iz Globasnice, ki je med potjo dostikrat slišal slavospeve

potnikov. Vodič ekskurzije mu je celo priznal, da je bil doslej najboljši šofer, s katerim je potoval. Kaj to pomeni, je bilo najkasneje jasno, ko je še dodal, da je že vodil okrog 100 ekskurzij.

Iz Celovca smo se peljali v Ljubljano, kjer sta nas čakala vodiča potovanja, univerzitetni profesor dr. Vladimir Klemenčič in univerzitetni asistent dr. Anton Gosar, oba geografa na ljubljanski univerzi.

njen standard z jugoslovanskim ali avstrijskim življenjem. Treba pa je objektivno presojsati. Romi so znani kot „nomadski“ narod. Jugoslovanska vlada že dalj časa poskuša Rome integrirati (ne asimilirati!) v javno in družbeno življenje. Daje jim na razpolago tovarne (delovna mesta) in stanovanjske bloke, v katerih se pa ne počutijo kot najbolj domači, ker so še vajeni šotorov, narave in prepaha... Moram pa na vsak način ugotoviti, da Jugoslavija poskuša rešiti vprašanje Romov in kaže, da bo problem uredila. — Mimo tega mi še ostane povedati, naša Avstrija, ki se baha, kako socialna in manjšinskoprijateljska je, za ureditev problema Ciganov še sploh ni poskrbela. Ciganom niti ne prizna statusa manjšine! Tako ni tvegano, če trdim, da je avstrijska vlada Ciganom (sploh manjšinam) nenaklonjena.

V Skopju sm čutili, vohali, videli, ... Balkan, ko smo se sprehajali po Turški ulici. Silno zanimiva stvar!

Imeli smo tudi možnost spoznati pravo mošejo. Pred vhodom v svetišče muslimanov smo morali sezuti čevlje; prag smo prestopili ali bos ali pa „opremljeni“ z nogavicami. V notranjosti smo „čepeli“ kot omamljeni...

V poznih večernih urah tretjega dne smo končno videli Ohrid, ki nam je bil orisan od vodičev z najlepšimi barvami.

4. dan, četrtek, 23. avgust

Ohrid. Mesto na severovzhodni obali Ohridskega jezera. V njem živi okrog 26 tisoč prebivalcev. Mesto so omenjali že v tretjem stoletju z imenom Lihnidos. V njem sta Kliment in Naum, Cirilova in Metodova učenca, nadaljevala s širjenjem krščanstva med slovanskimi plemeni.

Od srednjega veka naprej je bil Ohrid pomemben po ribjem trgu. Ribe so prodajali v sosednjih mestih, izvažali so jih pa tudi v Srbijo in Bolgarijo.

Najstarejši del mesta je na griču pod trdnjavo. Mesto na hribočku je mediteranskega tipa. Ima visoke stare hiše in tesne ulice. Ostali deli mesta so orientalni, ponekod modernizirani.

Ohrid je bogat kulturnih spomenikov. Muzejski del Ohrida pa je poln zgodovinskih spomenikov.

(Dalje prihodnjič)

JANKO FERK:

Žurnal maturitetnega potovanja 1979

Dr. Vladimir Klemenčič in Anton Gosar sta kot vodiča opozarjala na kulturne, politične in „posebne“ zanimivosti. Prof. Klemenčič se je izkazal predvsem kot poznavalec socialnih struktur jugoslovanskih narodov. Bilo je moč spoznati, da je specialist za manjšinska vprašanja jugoslovanskih narodnih skupin, pa tudi intimen veščak koroških Slovencev. — Predavanja dr. Klemenčiča o „neenakopravnosti in zapostavljanju“ muslimank v Makedoniji so bili vsem fantom pogodu. Žel je bučne aplavze. (Pri emancipaciji med našimi dekleti se je skoraj „zameril“.) — Asistent Gosar je vestno sledil svoji nalogi, nam razkazati in razloževati pokrajinske in kulturne zanimivosti.

Dr. Klemenčiču in as. Gosarju gre posebna hvala. Preko njih so dobili maturanti najgloblje vtise Jugoslavije — in mnogokaj nam bo ostalo v trajnem spominu: velikanški Beograd, mogočni Ohrid in nad vse lepi, lepi Dubrovnik, domača Ljubljana...

Na noben način pa ne smem pozabiti na število mestnih vodičev, ki so vlagali ves trud v svoje besedne in gestikularne zmožnosti, da bi mladim koroškim Slovincem čim bolj stvarno in intenzivno razkazali Jugoslavijo. Hvala tudi njim.

In še prav posebno lepa hvala organizatorjem maturitetnega potovanja. Zahvala za ekskurzijo velja iniciatorju potovanja Mileni Markič in sekretarki Majdi Polanšek od Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje, Tatjani Kraševic od Zveze socialistične mladine

Slovenije (ZSMS) ter direktorju Zavoda za šolstvo Sušniku. Poskrbeli so za to, da je bilo maturitetno potovanje prav lepo.

(Upam, da nisem nobenega pozabil! Ako koga nisem omenil, mi naj, prosim!, oprost.)

Res, prav lepo se mi je zdelo. Nove pokrajine, novi ljudje. Toliko neznanega, zanimivega — in vse v enajstih (11!) dneh. Vseh vtisov še nobeden ni mogel prav urediti. Doma šele, čez nekaj tednov ali mesecev, bomo sodili. Vsak na svoj (subjektivni) način.

Enajst dni — kot enajst let.
Eno leto lepši od drugega.

1. dan, ponedeljek, 20. avgust

Nekaj pred osmo uro se zberemo. Oba razrednika. Prof. Jožko Kovačič in prof. Močilnik. Žena prof. Močilnika in sin ter dvaindeset maturantov.

Vsi z nabito polnim kovčkom v roki in s pričakovanjardnim obrazom. (Nekateri še pokadijo zadnjo „avstrijsko“ cigareto.)

Peljemo se čez Ljubelj naravnost proti Ljubljani, kjer že čakajo žurnalisti in reporterji. Pozdravijo nas s šumom zaklopov fotoaparátov.

V Ljubljani se „vkrcajo“ univ. prof. dr. Vladimir Klemenčič, univ. as. Anton Gosar in reporter RTV Ljubljana Vito Avguštin, da bi nas spremljali po Jugoslaviji.

Prva postaja je občina Trebnje. V Trebnjah se razgovarjamo z zastopniki občine in si ogledamo galerijo naivnih slikarjev. Povabljeni

smo na kosilo, katero smo vsi težko pričakovali.

Nato gre bez daljših postankov v Beograd, kjer prespimo.

2. dan, torek, 21. avgust

Ogled mesta Beograd, ki leži na meji med Panonsko nižino in Šumadijskim gričevjem, ki se prav ob izlivu Save v Donavo konča s približno sto metrov visokim pomolom Kalemegdanom.

Beograd ima izredno razvito prometno, industrijsko, politično-upravno, kulturno-prosvetno in turistično funkcijo. Beograd kot središče državne uprave in glavno mesto Jugoslavije ima blizu 1,2 milijona prebivalcev. Ta Beograd smo si ves dopoldne ogledovali. Spoznali smo sicer velik del mesta, a pol dneva je za ogled takšnega mesta vsakor premalo. Obiskali smo tudi silno zanimivi Muzej revolucije; tam je vestni maturant zasledil med drugimi zgodovinskimi dokumenti tudi koroškoslovenske zgodovinske zanimivosti.

Popoldan je bil rezerviran kot prosti čas. Vsak si je lahko ogledal, kar ga je posebno zanimalo.

Proti večeru smo bili na obisku pri neki brigadi. Imeli smo možnost ogleda stanovanjskih poslopij brigadirjev. Delavci-brigadirji pa so nas informirali o funkciji in nalogi brigade.

V večernih urah smo si ogledali mogočni novi „Sava centar Beograd“. Na hitro smo „drveli“ po scju in se ustavili v največji dvorani le-tega, ki nudi okrog tisoč sedežnih prostorov. Zastopnica SC-

Beograd nam je tam razložila funkcijo velikanskega kongresnega poslopja. Lani je bila v tem kongresnem centru pohelsinška konferenca.

Po večerji so mnogi šli na sprehod v znano beograjsko ulico Skadalijska. V Skadalijski imaš možnost spoznati pravi Balkan v najboljšem pomenu besede („Polako, polako, ... bez panike...“)

3. dan, sredo, 22. avgust

Iz Beograda je zjutraj vodila pot v glavno mesto Makedonije, v Skopje.

Skopje ima danes čez 300 tisoč prebivalcev. Področje mesta je bilo naseljeno že v času dardanijske, na kar nas opozarjajo imena kot Gradište in Podgradište na terasah hriba Vodno. Ime je gotovo ilirskega izvora. Skopje je bilo dolgo časa pod turško oblastjo, o tem še danes priča turška naselitev. Razen Turkov je Skopje, sploh Makedonija, bogata z manjšinami in narodi, tako živijo v temu delu Jugoslavije Makedonci, Albanci, Turki in Romi (Cigani).

Vemo za prepire med Jugoslavijo in Bolgarijo o vprašanju Makedoncev. Bolgarija se še danes poteguje za kraj, kjer so naseljeni Makedonci, čeprav gre do Makedoncev vse pravice, ki jim kot narodu pripadajo; dobili so tudi lastno državnost.

Pri Romih (Ciganih) gre za posebno specialno vprašanje. Na prvi pogled živijo skorajda asocialno. Asocialno, če primerjaš razmerje ciganskih življenjskih pogojev in

Ob vsakem slučaju je „mamka“ končala svoj poseg v dijaško dogajanje s fotografijo na mizi. Odočen kazalec je strelil proti vojaku:

— Ti se žrtvuješ zunaj na fronti za nas in za bodočnost nemške mladine! N pristopen obraz je za trenutek rahlo pordel. Nato kratek molk. Skoraj versko fanatičen hitlerski pozdrav...!

V šoli za starim pokopališčem, kjer je vedel dijak za Prešernov in Jenkov grob, je gospodoval hišnik Tone, lep civilist. Lahko si se začudil nad njim, da sploh še hodijo taki moški teh let okoli... in brez uniforme. Zakaj nacistični oblastni aparat je razpolagal nad tolikimi organizacijami z raznimi uniformami, da še dijakom ni bilo povsem jasno, četudi so jih mrcvarili v hajot-službi s tem, da morajo na pamet znati razne čine: vojaške, mornarske, letalske, NSDAP, SA, SS, NSKK, NSFK, varnostne policije, carinske službe in še cela vrsta drugih.

Hišnik Tone je bil torej lep civilist, črnolas in črnook, oblečen v obleke, ki so dijaka spominjale na modne kroje v Blaznikovi pratiki, kjer so bile Stermeckove reklame. Tudi čevlji so bili iz dobrih mirnih časov. Na Tonetu ni bilo uslediti beračije, ki se je držala poprečnega civilista petega vojnega leta povsod doma na podeželju, pa tudi v Celovcu. Iznajdljiv nacistični vojni aparat je deloval le za oborožitev in civilistom pa vsiljeval eno skromnost za drugo odpoved.

Tone je praktical svojo metodo na učiteljskih: Vsakega je nagovoril slovensko. Točno je opa-

zil reakcijo... in si bil na jasnem glede znanja jezika pri marsikaterih fantih.

Tonetovim očem seveda tudi ni ušlo, da je dijak zahajal na staro pokopališče. Zato ga je nekoč ogorčil, ko se je dijak prihulil skozi zadnji vhod v šolsko poslopje, kjer je bilo v bližini telovadnice hišnikovo stanovanje:

— Tu skozi ne smejo študentje!

Slovenska govorica pa je dijaka priklepala, da za trenutek ni vedel ne naprej ne nazaj.

— To je prepovedano! Sam gospod direktor so prepovedali!

Besede so bile spet mehkejšje.

— Kaj pa bi zdaj ob tej uri tukaj v šoli? Si bil spet na pokopališču... Dijak je še vedno stal. Privlekel je izza suknjiča notni zveščič srednjelaskih menuetov:

— V 3. a je tak čudovit pianino.

Tone se je skrivnostno nasmehnil.

V stanovanjska vrata je stopila čedna mlada ženska:

— Kaj pa je z njim? A ta je tisti, ki hodi na pokopališče...

Hišnik Tone ji pove, zakaj gre. Še mnogo več doda. Kakor bi bral fantove želje iz oči. Olepšava in kar sam od sebe utemeljuje fantovo zadevo, da je pač lepo in prav, ker se tako izredno zanima za glasbo.

— Saj bom čisto rahlo igral! prosi dijak. Opazil ni

Valentin Polanšek:

30

Križ s križi

Če si bil poklican v njeno sobo, levo od kuhinjskih glavnih vrat, je lahko pomenilo dvoje: Uvodoma je neosebno hladno popridigala v zanesenjaškem nacionalsocialističnem duhu, kako naj si Bogu in nemški usodi hvaležen, da lahko študiraš v takem usodnem vojnem času za nemško bodočnost... in da iz tega spoznanja sam zaprosiš pismeno, da ti domska uprava za mesec ali več črta žepnino 8 RM in da se odpoveš za teden dni prostemu času za golo učenje in kazenska dela, za katera te bo sproti seznanjal dežurni... Lahko pa si bil tudi poklican v „mamkin“ urad, če si se pri učenju prav dobro odrezal in se prostovoljno odpovedal dopustu. Takrat je sledila zopet vzgojna nacistična govoranca v kičastih slavospevih na firerja, ki ga je poslala usoda nemškemu narodu in Evropi. In še kaj za pod zob je bilo v njeni sobi. „Domska mamka“ je nosila ponosno na svojih bujnih prsah okroglo strankino značko NSDAP, nadalje značko NS-fravenšaft in še nekaj drugega.

Na pisalni mizi je stala fotografija postavnega vojaka s črnim trakom čez levi zgornji kot.

TV AVSTRIJA

1. SPORED

NEDELJA, 24. septembra: 11.00 Konfrontacija strankinih šefov — 15.40 Pepelka („Aschenbrödel“) — 17.00 Ena, dve ali tri — 17.45 Mali jelen — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Colnarji po Salzachu — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Eden end — 21.50 Šport — 22.00 Nočni izbor — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 25. septembra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Kaj je film? — 10.30 Grešni kozel s Spatzhausna — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Golden silents — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 20.55 Ceste San Francisca — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 26. septembra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Songs alive — 10.00 Šolska TV: Avstrijski iznajditelji — 10.30 „Aschenblödel“ — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Juveli 7. kontinenta — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Tiralica, uganka — 20.20 Riziko — 21.25 Civilna korajža — 22.20 Zvezde gledajo dol — 23.10 Poročila in šport.

SREDA, 27. septembra: 9.00 Oddaja z mišjo — 9.30 Trst — vrata na jug — 10.00 Šolska TV — 10.30 Popolnoma narobe svet — 17.00 Frotti, povodni konj — 17.25 Oddaja z mišjo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Mož pri hiši — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Divji baron — 22.30 Poročila in šport.

ČETRTEK, 28. septembra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Francoščina — 10.00 Obraz stoletij — 10.30 Divji baron — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prosimo za mizo — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Nagrajena televizija — 20.15 Marija — 21.45 Poročila — 21.50 Šport.

PETEK, 29. septembra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV: Angelika Kaufmann — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Popolnoma narobe svet — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Čakajte, da pride oče — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.15 XY-nerešeno — 21.20 Obzorja — 22.05 Šport in reklama — 22.15 Takšen gangster nima lahko — 23.40 XY-nerešeno — 23.55 Poročila.

SOBOTA, 30. septembra: 15.20 Fredy pod tujimi zvezdami — 17.00 Jollypredal — 17.30 Blacky Beauty — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.50 Šport — 22.05 Vprašanja kristjana — 22.10 Zadnji od Red riverja.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 24. septembra: 15.30 Mednarodni košarkarski turnir — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Ö 9 — 18.30 The whole town is talking — 19.30 Munsterjevi — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Sejem — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 25. septembra: 18.00 Songs alive — 18.30 Sveti eksperiment — 19.30 Igraj z nami na harmoniko — 20.00 Zvezde gledajo dol — 20.55 Sternova ura — 21.40 Čas v sliki 2 — 22.10 Dekle in morilec.

TOREK, 26. septembra: 18.00 Trst — vrata na jug — 18.30 Znanje aktualno — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Popolnoma narobe svet — 21.30 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.05 Club 2.

SREDA, 27. septembra: 18.00 Francoščina — 18.30 Ö 9 — 19.00 Evropa v 20. stoletju — 19.45 Werther — 20.00 Teleobjektiv — 20.50 S streho, šarmom in melono — 21.40 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.15 Trailer.

ČETRTEK, 28. septembra: 18.00 Ruščina — 18.30 Beethoven, koncert — 19.30 Spotlight — 20.00 Svojčas — 21.05 Popolnoma poročeni svet — 22.10 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.45 Club 2.

PETEK, 29. septembra: 18.00 Orientacija — 18.30 Portret — 19.30 Trailer — 20.15 Raziskava možgan danes — 21.20 Kdo mi pove, kdo sem... — 22.05 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.40 Tony in Lena.

SOBOTA, 30. septembra: 17.15 Te-

leobjektiv — 18.00 Hans in Lene — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Cage Hungarica — 19.55 Galerija — 20.15 Obtoženec na stoji več sam — 21.45 Jazz ob sobotah.

TV Ljubljana

1. SPORED

NEDELJA, 23. septembra: 8.05 Poročila — 8.10 Za nedeljsko dobro jutro: Od vsakega jutra raste dan: Domžale — 8.40 TV kažipot — 9.00 F. Žizek: Ipavci, TV nadaljevanka — 10.00 Sezamova ulica, mladinska serija — 11.00 Odkritje spomenika na Kadinjači, prenos — 12.30 Mozaik — 12.35 Ljudje in zemlja — 13.35 Po Karelji, dokumentarni film — 14.05 Kako se oblačimo — 14.10 Teta Mama, ameriški film — 16.30 Kolesarski maraton — 16.40 Propagandna oddaja — 16.45 Sredozemske igre, Atletika — 18.00 Beograd, 6. del oddaje iz cikla: Karavana — 18.30 Disco, Berlin 79 — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Sinan Hasani: Veter in hrast, nadaljevanka — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Dve bitki za en prekop, oddaja iz cikla: Latinska Amerika — 21.45 TV dnevnik — 21.55 Propagandna oddaja — 22.00 Sredozemske igre: Boks.

PONEDELJEK, 24. septembra: 8.55 TV v šoli: Pravljica, Istrske vaške cerkve, Hrvaški potopisci — 10.00 TV v šoli: Materinščina, Risanka, Biologija — 11.10 TV v šoli: Za najmlajše — 14.50 Kmetijska oddaja — 15.50 Propagandna oddaja — 15.55 Sredozemske igre: Atletika — 17.25 Poročila — 17.30 Sedem stopnic od glasbe: Dva zmerjavca — 17.50 Dokumentarni film — 18.05 Glasba, oddaja iz cikla: Estetika — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 I. Cur-

teis: Hess, TV drama — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Kulturne diagonale — 21.35 Mozaik kratkega filma — 22.00 TV dnevnik.

TOREK, 25. septembra: 9.15 TV v šoli: Hrvaška, Ali ste vedeli, Dnevnik 10 — 10.00 TV v šoli: Dokumentarni film, Risanka, Glasbena vzgoja — 15.00 Sredozemske igre. Vaterpolo: Jugoslavija — Grčija — 15.50 Propagandna oddaja — 15.55 Sredozemske igre: Atletika — 17.25 Poročila — Cez tri gore... Pevski tabor 79 — 18.00 Pisani svet: Ogenj — 18.35 Obzornik — 18.45 Doktor Momir, reportaža — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Črna vzmet, aktualna oddaja — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 H. Sienkiewicz: Rodbina Polanieckih, TV nadaljevanka — 22.00 Evropski operni pevci: Wieslaw Ochman, Tereza Zylis-Gara — 22.45 TV dnevnik — 22.55 Propagandna oddaja — 23.00 Sredozemske igre, dnevni pregled.

SREDA, 26. septembra: 9.30 TV v šoli: Za učitelje, Projekcije zemljepisnih kart — 10.00 TV v šoli: Izobraževalni film, Risanka, Kocka, kocka — 17.35 Poročila — 17.40 Potepuh in nočna lučka, otroška serija — 17.55 Anamorfoze, serijska oddaja — 18.20 Ne prezrite — 18.35 Obzornik — 18.45 Na obisku v Posušju, glasbena oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Alice, francoski film — 21.35 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.40 TV dnevnik — 21.55 Propagandna oddaja — 22.00 Sredozemske igre, dnevni pregled.

ČETRTEK, 27. septembra: 9.10 TV v šoli: Dihanje živih bitij, Celica, Matematika — 10.00 TV v šoli: Francoščina — 10.30 TV v šoli: Kemija, Risanka, Zemljepis — 15.50 Propagandna oddaja — 15.55 Sredozemske igre: Atletika — 18.20 Mala čebelica, otroška serija — 18.35 Obzornik — 18.45 Nadobudneži — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Tretja razsežnost — 22.10 TV dnevnik — 22.25 Propagandna oddaja — 22.30 Sredozemske igre, dnevni pregled.

PETEK, 28. septembra: 8.55 TV v šoli: Jabolko, Slovenščina, Ruščina — 10.00 TV v šoli: Angleščina, Risanka, Zgodovina, Izobraževalna reportaža — 15.25 Raznašalci časopisov, mladinska serija — 15.50 Propagandna oddaja — 15.55 Sredozemske igre: Atletika — 18.30 Risanka — 18.35 Obzornik — 18.45 Tobak, naslada in pokora. Oddaja iz cikla: Sodobna medicina — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Zabava vas Zdravko Čolić — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Junaki serijskega filma: Charlijevi angeli — 21.45 TV dnevnik — 22.00 Nočni kino: La Choca, mehiški film.

SOBOTA, 29. septembra: 8.00 Poročila — 8.05 Potepuh in nočna lučka, otroška serija — 8.20 Mala čebelica, otroška oddaja — 8.35 Nadobudneži — 9.05 Pisani svet: Ogenj — 9.40 A. Tolstoj: Trnova pot, TV nadaljevanka — 10.50 Sredozemske igre, dnevni pregled — 11.50 Propagandna oddaja — 11.55 Sredozemske igre: Finale v vaterpolu — 15.05 Poročila — 15.10 Napisi po zidovih, albanski mladinski film — 16.45 Naš kraj — 16.55 Sredozemske igre: Nogometni finale — 18.55 Sredozemske igre: Zaključna slovesnost — 20.30 TV dnevnik — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 L. N. Tolstoj: Ana Karenina, TV nadaljevanka — 21.55 Kako se oblačimo — 22.00 TV dnevnik — 22.15 Vodič za poročene moške, ameriški film — 23.45 TV kažipot.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 23. septembra: 15.30 Nedeljsko popoldne — 19.15 Sredozemske igre: Boks, polfinala — 21.30 Film tedna — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 24. septembra: 15.55 Sredozemske igre: Atletika — 19.30 Sredozemske igre: Odbojka (ženski finale) — 20.30 Šport v karikaturi — 20.35 Aktualnosti — 21.05 Sredozem-

Koroška stvarnost — V NAŠEM TEDNIKU

ske igre: Odbojka (finale moških) — 22.40 TV dnevnik — 22.55 Propagandna oddaja — 23.00 Sredozemske igre, dnevni pregled.

TOREK, 25. septembra: 15.50 Propagandna oddaja — 15.55 Sredozemske igre: Atletika — 18.10 Sredozemske igre, nogomet: Jugoslavija — Maroko — 20.05 Sredozemske igre: Boks, finale — 23.00 Poročila.

SREDA, 26. septembra: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Tehnica za natančno tehtanje — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 TV drama — 20.50 Izvir — 21.20 Včeraj, danes, jutri — 21.40 Dokumentarna oddaja.

ČETRTEK, 27. septembra: 18.45 Kviz — 19.25 Propagandna oddaja — 19.30 Sredozemske igre, vaterpolo: Jugoslavija — Španija — 20.15 Sredozemske igre, rokometni finale, prenos.

PETEK, 28. septembra: 18.30 Zagrebška kronika — 18.45 Izobraževalna oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 V ospredju, kulturna oddaja — 20.55 Sredozemske igre, košarkarski finale, prenos — 22.40 TV dnevnik.

SOBOTA, 29. septembra: 20.30 TV dnevnik — 21.00 Opera — 22.00 Poročila — 22.10 Dokumentarna oddaja.

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 23. septembra: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 24. septembra: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Koroški zbori.

TOREK, 25. septembra: 09.30—10.00 Domača zabavna glasba — 14.10—15.00 Celovski ra-

dijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 26. septembra: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Minute z... — Iz koroške literarne delavnice.

ČETRTEK, 27. septembra: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Mladinska oddaja.

PETEK, 28. septembra: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 29. septembra: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

samo na Tonetovem obrazu simpatije, ampak tudi v ženinih očeh.

Tone je postal za trenutek, nato stopil v stanovanje in se pri priči vrnil s ključki:

— Pojdi noter!

Tako se je za dijaka začelo obetajoče obdobje napredovanja na klavirju. Ali mu je hišnik vnaprej izdal, kdaj bo najbolj varno spet priti, ali pa ga je v kakšnem odmoru ujel v bližini telovadnice in mu pošepetal, če je popoldne vse v redu.

Nihče ni vedel, da je tudi pri snažilkah Tone poskrbel za molčanje. Dijak pa je vtikal svoje klavirske note za srajco ali hlače in prihajal k svojemu najljubšemu početju.

Če je tako nanoslo, da Toneta ni bilo doma, je bila njegova čedna soproga na tekočem in vse se je dobro izteklo.

V domu so bili trije pianini dijakom na razpolago, kakor so bile skupine porazdeljene za vadbeno uro posameznika, a vsi so bili prvič stalno zasedeni, drugi niso imeli takega glasu kot glasbilo v 3. a razredu. Seveda je bilo v šoli še več klavirjev. Najboljši koncertni klavir pa je stal v glasbeni sobi profesorice Irmgard. Samo enkrat je malo pritiskal nekaj akordov na njem, preden se je začela ura. V razredu so bili še drugi, ki bi radi preizkusili svoj glasbeni komad. Karli Ponta je bil nedvomno prvak. Kako nadarjen mladenič! Če je pripovedoval, da ima tudi doma v Lienzu pianino, se je dijaku zdelo, kot bi nekdo govoril o bajnem svetu čudovite pravljice..., ki je zanj žal neresničen.

V tistih razburljivih dneh s padcem italijanskega fašizma je dobil dijak po dolgem času spet vojaško pošto od bratranca Jozeja, ki je služil RAD nekje na Francoskem. Nekajkrat sta si dopisovala, pa je dijak izvedel, da ob gotovih prilikah tam, kjer je Jozej, dobijo še zapestne ure. Če imaš srečo, je pripisal. Srečo? V določenih krogih je bilo znano, da marsikdo pač vedno zna izvohljati, kje se dobi kaka redkost. To pa je bila tista strogo prepovedana „črna borza“, zaradi katere si postal pri priči „folksšedling številka 1“ in si se znašel že za zapahi.

Tako se je dijak zbal za bratranca Jozeja: Menda ne bo kaj počenjal, da „ga šapnejo“ (kot se je skozi roko reklo, da te je prijela kripo ali gestapo).

Tudi boter Mihej so pisali s fronte. Kje da so? To nisi mogel uganiti. Pa tudi prepovedano je bilo za vojake, da podrobno opisujejo svojo vojaško edinico in frontni položaj. Vojaška pošta je bila opremljena s številkami in človek je bil razosebljen v uniformi.

Boter Mihej so poslali dijaku za rojstni dan 30 RM. To je nevsakdanje lepa vsota denarja. A denarja je bilo vedno več čim dalje je trajala vojna. Dobil pa si zanj vedno manj. Torej dijak ni gledal več tako na papirnati vojni denar kot nekdanji sednjski šolar, ko so bili še deloma svetli kovanci za eno, dve in pet mark. Zdaj je vse v papirju. Rumeni kovanci za deset in pet pfenigov so tudi že davno zginili in grdi sivkasti jih nadomestujejo!

Dijak je imel na tržanski pošti hranilno knjižico in shranjen ves izkupiček prodanega nekdanjega fotoaparata, harmonike in drugi zasluženi denar. Zdaj je še na kranjski pošti dobil drugo hranilno knjižico. Vložil je botrovih trideset mark.

Dopisoval si je tudi z drugimi sorodniki in znanci. A le občasno. Od doma je prvo leto prihajala pogosto pošta. Glede pisanja je bila tudi težava. Babica je znala brati knjige, le tiskane črke. S pisemkami se ni kaj prida spoprijaznila. Mama pa je znala le slovensko pisati, komaj za najhujšo potrebo. Kaj malo je smela hoditi v šolo. Smela pa je krepko delati na kmetih. Že od otroških let. Poznana trda usoda mnogih hribovskih ljudi iste starosti!

Ker je vedela, da so tudi domači župnik pisali dijaku razglednico — v nemščini, je poiskala nekoga, ki mu je zaupala vse, kar bi preprosta mati rada sporočila svojemu sinu v tujini.

Pisanje pisem je prav v vojni dobilo velik pomen. Koliko prisrčnih pozdravov so si pošiljali nesrečni ljudje v tuje kraje in iz tujine v drago domovino! Koliko ljubezni se je izlivalo na sivkast slab vojni papir! Koliko želja po miru in družinski sreči je ostalo na papirju!

Vojna je polnila pisma... vojna je polnila cerkve... vojna, vojna, vojna... Starci so prerokovali:

Ob času kuge se polni pekel, ob času vojne pa se polnijo nebesa. Nebesa?

(Dalje prihodnjič)

šport - šport - šport - šport - šport

SAK - Breže 4 : 1 (1 : 1)

Eden od favoritov za naslov prvaka je tokrat odnesel s Korschatovega igrišča hud poraz. Še v prvem polčasu ni nikakor izgledalo po zmagi slovenskega moštva, ki je sicer povedlo z 1:0 — Hobel je bil spet enkrat višji kot branilci in golman in v 20. minuti izrabil hudo napako nasprotnikovega golmana — vendar so Breže kmalu navrh izele načile. Moštvo iz Brež tudi še ni resigniralo, ko je sodnik prisodil enajstmetrovko — Hobla in Polanška v nedeljo ni bilo mogoče zaustaviti drugače kot s prekrški — Golec ni izpustil šanse. V tej fazi se je trener Rogič že pripravljaj na obrambo rezultata (Sommeregger je zamenjal Velika), vendar je trojica najboljših igralcev — Fera, Hobel in Polanšek — poskrbela še za višji rezultat. V 69. minuti je po krasni kombinaciji med Fero, Hoblom in Polanškom Polanšek prvič zatresel nasprotni-

kovo mrežo, v 82. minuti pa povišal po podaji Hobla s krasnim strelom na 4:1. V borbeni tekmi je SAK predvsem v 2. polčasu igral odlično, 600 gledalcev je videlo zaslužno zmago SAK-a, katerega moštvo se proti težjem nasprotniku očitno stopnjuje. Zasluga za zmago gre poleg odličnima Hoblu in Polanšku predvsem suvereni obrambi, ki jo po kratkem premoru organizira spet Lampichler, Dodič, ki je steber moštva in borbeni Fera in Golec. SAK je z igro manj kot prva dva odlični tretji na lestvici, igro je honoriralo tudi koroško časopisje — Polanšek in Golec sta v ekipi runde. Goli za SAK: Hobel, Golec, Polanšek (2).

Igrali so: Dodič; Jakopič, Polanšek, Lampichler, Woschitz, Fera, Velik (60. Sommeregger), Golec, Hobel, Zablatnik, Pandel.

SAK pod 23 - Breže pod 23 3 : 1 (2 : 0)

V delno trdi igri, „deževalo“ je tudi precej rumenih kartonov (za SAK Perč, Rozman, Zdovc), je SAK zaslužno zmagal 3:1, čeprav so imeli SAK-ovci proti koncu igre presneto srečo, ko je nasprotnik v 60. in 62. minuti zadel le steber gola. SAK je povedel že v 13. minuti, ko je sodnik prisodil prosti strel — s šestnajstmetrovke je prosti strel nasprotnikov golman odbralil le priliko in kratko pred polčasom kratko, Schnabl je izrabil takoj povišal na 2:0. Tokrat je Rozman po enkratni kombinaciji s S. Hoblom preigral pol igrišča. Revijo golov SAK-a je zaključil

S. Hobel v 53. minuti iz enajstmetrovke, častni gol nasprotnika je padel v fazi, ko je postala igra vse bolj trša in so imele Breže delno premoč.

Igrali so: Malle; Ogris (45. Kumer), Benedik, Zdovc, S. Kupper, M. Kupper (45. Grilc), Zablatnik, S. Hobel, Kropiunik (50. J. Perč), Rozman, Schnabl.

NASLEDNEJE TEKME SAK:
Sobota, 22. 9. 1979, ob 15.30:
Žrelec 23 — SAK 23.
Nedelja, 23. 9. 1979, ob 10.15:
SAK ml. — Žrelec ml. Popoldne ob 15.30: Žrelec I — SAK I.

DSG Sele - Hodiše 4 : 0

V nedeljo popoldne je selska enajsterica igrala v Hodišah proti domačemu moštvo.

Začetek je bil za Selane zelo posmoljen: v 2. minuti se je poskodoval A. Dovjak tako hudo, da je moral zapustiti igrišče. Namesto njega je prišel na zeleno „ploščo“ P. Olip. V tretji minuti pa je sodnik dosodil proti Selanom najstrožjo kazen: enajstmetrovko.

To možnost pa hodiški nogometaš ni mogel izkoristiti — zo-

go je poslal na prečko. Polagoma so Selani prevzeli iniciativo, ustrelili v 45. minuti prvi gol (Z. Oraže), povišali v 50. minuti na 2:0 (Fl. Jug). V 57. minuti je G. Toševski zatresel mrežo hodiškega vratarja in v 80. minuti pa je P. Olip strelil zadnji, četrti gol. Deset minut pred koncem je Fl. Jug zapustil igrišče in T. Olip je igral naprej. V tej dobri igri so Selani pokazali, da jim tudi slab začetek ni zmešal štrene, Hodišani pa so igrali zelo športno.

Drugo moštvo — pod 21 — pa je zmagalo visoko z 10:1. Po tej zmagi so Selani na prvem mestu skupine E drugega razreda. V soboto igrajo ob 16. uri doma proti Pokrčam.

Selsko moštvo: Marič, Kelič, N. Dovjak, A. Dovjak (2. P. Olip), Travnik, Mohorič, Toševski, N. Olip, Fl. Jug (80. T. Olip), Zd. Oraže, St. Olip.

F. Wakounig

Šmihel obdržal 1. mesto na lestvici

Preteklo soboto so morali Šmihelčani nastopiti v Podkrosov (Gurnitz) — prvič kot voditelj razreda D — proti domačemu moštvo. Zmagali so zaslužno s 4:1.

Že od začetka so Šmihelčani prevzeli iniciativo, tako da se domača ekipa ni mogla meriti s Šmihelčani. Zadeli so v prvem polčasu kar 3 lepe gole.

Ker so vodili že 3:0, se v drugem polčasu — na žalost — niso več tako potrudili kakor v prvem. Ustrelili so samo še en gol. Zaradi tega so vedno bolj prišli igralci iz Podkrosov do veljave, tako da so Šmihelčanom dali „častni gol“. Gole so dali: M. Krištof (2), J. Britzman in

Martič, za Podkrosov pa Dobernig.

Prihodnjo nedeljo pa sprejmejo moštvo iz Klopinja. Klopinja, ki je visok favorit za vstop v spodnjo ligo — saj je SAK lani proti Klopincu zelo težko odločil vstop v podligo —, si je zastavil visok cilj. Hoče iz Šmihelčani odnesti obe, na vsak način pa eno točko. Tudi za Šmihel je obvezna zmaga, da ostanejo voditelj razreda D. Zato je važno, da stojijo navijači za moštvo in ga podpirajo. Veliko bo odvisno od navijačev, kajti lahko jih bodrijo k zmagi.

Zato v nedeljo ob 16. uri v Šmihel! Bo zelo naporna in napeta igra!

SP v veslanju na Bledu končano

Zadnjo nedeljo, 9. septembra t. l., so bile zaključne tekme veslaškega svetovnega prvenstva. Tekme so se vršile pri najlepšem vremenu.

Organizatorji in tudi športniki so bili s celotnim potekom prvenstva zelo zadovoljni, ker obiskovalcev je bilo nad deset tisoč. A tudi turistična podjetja niso ostala brez dviga turistov prazna.

Vzhodnonemški veslači so si priborili največji uspeh, a ne presenetljivo. Saj so že bili med najboljšimi pri predtekmovaljih v finale. Vrhunski veslači Vzhodne Nemčije so si priborili šest zlatih kolajnov od možnih osem; med drugim so osvojili dve bronasti kolajni, in s tem pokazali, da so zmeraj en korak pred drugimi.

Finec Karpinen in norveški dvojec z bratoma Hansen sta še dosegla zlato kolajno. Ostali narodi pa so ostali brez zmage.

Sledeče reprezentance so si osvojile bronaste oziroma srebrne kolajne: Češka, Sovjetska zveza, Zvezna republika Nemčija, Nova Zelandija, Francija, Švica, Združene države Amerike, Velika Britanija in Avstrija.

Zastopniki avstrijske ekipe pri VIII. svetovnem prvenstvu niso dosegli svojih ciljev; edini, ki si

je osvojil bronasto kolajno v lahkoveslačkih v enojcu, je bil 29-letni dr. Rajmund Haberl.

Haberl je rojen v Beljaku in sedaj stanuje na Dunaju; bil je 1976 svetovni prvak v enojcu in 17-kratni avstrijski prvak. 1978 je bil v Kopenhagnu četrti pri svetovnem prvenstvu, 1975 je bil v Nottinghamu drugi svetovnega prvenstva.

Po vprašanju, kako je možno po reduciranim treningu biti še uspešen, je dejal, da ni važno preveč treninga — on je treniral bolj koncentrirano in intenzivno in tako lahko držal formo eno do dve leti.

Lahkoveslaški prvak je bil Belden iz Združenih držav Amerike, drugi Thorne (Kanada) in tretji Haberl (Avstrija).

Dvojni dvojec: 1. Norveška (Cilje/Bornick), 2. Holandska, 3. Italija. Osmerec: 1. Španija, 2. Združene države Amerike, 3. Holandska. Četverec brez krmarja: 1. Velika Britanija.

Jugoslovanske ekipe pa so bile nekaj boljše, dva jugoslovanska čolna sta prišla v veliki finale in dosegla dve četrti mesti. Enemu čolnu domačinov je ušel bron samo z devet stotinami sekunde, prehitel ga je ameriški čoln pred ciljem.

Človeški otrok?

(Nadaljevanje s 3. strani)

war, zu ermorden... Ich hoffe, daß man mich des Mordes anklagt, denn meine Sätze unterscheiden sich von der tatsächlichen blutigen Tat wiederum nur durch Ohnmacht.“

Avtorja noben državni tožilec ne bo citiral pred sodnijo, moram banalno ugotoviti, kvečjemu zaradi seksualnosti, ki pa najde v tej knjigi prebogostno prostor. — Ni tvegano, če trdim, da piše človeški otrok in kmečki fant Josef Winkler kanalizirano literaturo fekalij.

Vsekakor Koroška lahko našteje enega čudežnega otroka več. Peter Handke... (dolgo nobeden) ... in Gerd Jonke in Josef Winkler.

Josef Winkler, rojen 1954, živi v Celovcu. „Človeški otrok“ („Menschenkind“) je njegova prva knjiga. Drugo, „Der Ackermann von Kärnten“, zaključuje.

Ob prvi knjigi pa gre prav lep bravo „arhitektu knjige“ Willyju Fleckhausu, ki je ovitek izdaje posebno in izredno lepo izdelal. Prevladuje bela, rdeča in črna barva. Nekaj novega.

(Josef Winkler. Menschenkind. Roman, Suhrkamp Verlag Frankfurt 1979. 180.— šilingov).

Fremde in der Heimat...

(Nadaljevanje z 2. strani)

einzelne jugoslawische Unternehmen Filialbetriebe in wenig industrialisierten Gebieten Südkärntens gründeten, malte der KHD darüber das Bild vom Titostern und der drohenden neuen jugoslawischen „Besetzung“.

Für diese Polemik wird das Abwehrkämpfertum von 1918/19 immer neu strapaziert; die Feier des jährlichen 10. Oktober ist zu einem Mythos geworden; an einzelnen Ortseingängen aufdringlich, unmotiviert und überdimensional groß aufgestellte „Mahnmale“ sollen diese Ideologie stützen. Unwillkürlich fühlt man sich an Südtirol erinnert, wo die Mussolini-Faschisten an den „heiligen Grenzen“ Beinhäuser — gleich unmotiviert und provokant — errichteten, um so den Anspruch auf das Land zu dokumentieren zu versuchen.

Akcija „demokratični...“

(Nadaljevanje s 1. strani)

Slovenecem najmanj koristi. Tudi KEL je to temo načela na današnji tiskovni konferenci ter obsodila atentat in zahtevala, naj varnostna oblast odpre raziskovalne akte vseh dosedanjih atentatov, ki niso bili razjasnjeni. Morda se more to zgoditi to pot.

Tudi iz Beograda je prišlo stališče: pri tem gre za delo posameznikov; Jugoslavija ima interes na dobrososedskih odnosih, v zadnjem času manjšinsko vprašanje ni bilo problem, je poročala avstrijska televizija.

Mladi igralci na seminarju v Kopru

Na pobudo Krščanske kulturne zveze v Celovcu, ki se je po svojem tajniku Nužju Tolmajerju že pred leti zapisala mladinski odrski dejavnosti, se je letos že petič mudila koroška slovenska mladina v

Sloveniji na intenzivnem seminarju. Tokrat so se povabili prirediteljev, KKZ in ZKOS, odzvale kar tri skupine: lutkovna skupina KPD Šmihel pri Pliberku, lutke mladje in oder mladje Koroške dijaške zveze. Letos je to akcijo gmotno podprl Klub koroških Slovencev v Ljubljani, ki je podprl že nekaj kulturnih skupin in se že dolga leta močno zanima za kulturno dejavnost na Koroškem.

Strokovno pomoč je tudi tokrat preskrbela Zveza kulturnih organizacij Slovenije, katere tajnik Marjan Belina se zelo poživljeno ukvarja tudi s koroškimi odrskimi skupinami.

Prvi takšen seminar je rodil lutkovno predstavo „Meh za smeh“, ki je v najkrajšem času navdušila staro in mlado na Koroškem.

Težava pri teh seminarjih je bila pogosto v tem, da so morali režiserji vsako leto začeti znova, z novo skupino, ker se je že šolana sku-

pina razdrobila enostavno zaradi odhoda dijakov-maturantov bodisi na Dunaj, v Gradec, Salzburg ali pač kam drugam. Razkropljeni so „po vsem svetu“ — letos pa kaže, da se bo morda le dalo poživiti skupino, v kateri bi sodelovali „stari“ izkušeni igralci, ki so se bili šolali tako na seminarjih kot tudi pri številnih predstavah na južnem Koroškem in tudi izven.

Nastopi teh skupin so prinesli v gledališko mišljenje slovenskih kulturnikov na Koroškem drugačen

odnos do gledališča in do gledališke dejavnosti. Odrska dejavnost se je morala soočiti s sodobnostjo, ne samo ob uprizoritvah lutkovne in gledališke skupine Koroške dijaške zveze, temveč tudi ob akciji občinstva. To ne pomeni, da so se vsi takoj strinjali z načinom uprizoritve, zbudila je le drugačnejši odnos do tega vsega.

Čakamo na premiere letošnjih treh mladinskih gledaliških skupin — napovedane so za konec oktobra.

SPD Danica v novih oblekah

Naj kultura in pesem ne poznata mejá. Tako bi mogli kratko karakterizirati petkov koncert Šentvidčanov v tovarni pletenin „Rašica“ pri Ljubljani. Ta delovni kolektiv je v sodelovanju s drugimi delovnimi kolektivi SR Slovenije, — Labod Novo Mesto, Elkrój Mozirje, MTT Maribor — podaril Danici komplet oblek za mešani zbor.

V imenu tovarne pletenin „Ra-

šica“ je pozdravila pevke in pevce iz Podjune glavna direktorica. Pred polnoštevilično večerno izmeno so Daničani zapeli koroške narodne ter nekaj slovenskih umetnih pesmi.

Za društvo in zbor se je delavcem ter podariteljem oblek zahvalil predsednik društva Stanko Wakounig, ki je tudi povezoval med posameznimi pesmimi.

Mladi lutkarji in gledališki igralci ob zaključku seminarja v Kopru. Spredaj z leve: Nužej Tolmajer, režiserja Jože Vozny in Franci Končan. Z desne: režiser Tine Varl (stoji) in tajnik ZKOS Marjan Belina (čepi).